№ 284 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען **Lodzer Tageblat**

לאָדזשער טאָגעבלאַט

צאָאַנציגסטער יאָהרגאַנג | 12 grudnia 1927 r. | מאָנטאָג, י"ח כסלו תרפ"ח | רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 1. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אדמיניסטראַציע 47

ווידער א פּאָגראָם אין רומעניע.

אויך אין וואַלדעמאַרעס'עס מדינה איז מען גרויסע בריה'ס

אויף שלאָגען די שוץ־לאָזע יודישע באַפעלקערונג.

יודיש בלוט גיסט זיך ווי וואַסער אין רומעניען און ליטא.

נייע מורא'דיגע פּאָגראָמען אין יאַסי און אין מאַנעווער.

קאָוונא, 11. דעצעמבער (טעלעגר. דורך ימ"א) אין מאַנעווער (א שטעטעל ביי קאָוונא) קומען פאָר זייט איינינע טעג בלוטיגע עקסצעסען נעגען יודען. אין די עקסצעסען בעטייליגען זיך ליטווישע אָפיצירען און סאָלדאַטען. א יודישע דעלעגאַציע האָט זיך געווענדעט צו דער צענטראַל־מאַכט אין ליטא מיט דער בקשה, אז זי זאָל אָבשטעלען די עקסצעסען. אָבער ביז איצט איז די אינטערווענץ געבליבען אָהן ערפאָלג.

בוקארעסט, 11. דעצעמבער (טעלעגר. דורך ימ"א) דער היגער צייטונג „עפּאָקא" איז מען מודיע פון יאַסי, אז דאָרט זענען פאָרגעקומען מורא'דיגע אַנטי־יודישע עקסצעסען. די כוליגאַנעס בעשטעהען על־פי־רוב פון סטודענטען. די פּאָגראָמשטשיקעס האָבען דעמאָלירט די שוהלען און חרוב געמאַכט א גרעסערע צאָהל יודישע געשעפטען.

די כוליגאַנעס האָבען זיך אויך געוואָרפען אויף אָפיצירען, וועלכע האָבען געפּרובט אָבצושטעלען די אונרוהען.

סאַנאַציע־לאַגער דראָהט אָפּצוטיילען די קירך פון דער מלוכה.

דער טומעל צוליב בריה פון די קאַטוילישע גלחים.

בלאַט דאַרף זיין בעיקר געווענדעט געגען די פּאָלעשוויקעס, אָבער באַין־אופן נישט געגען דער רעגירונג. היות אָבער ווי די ערשטע נוצען אוים דעם שלום אויפרוף פון די גייסטליכע אלס געווער געגען מאַרשאַל פּילסודסקי, דאָן, זאָגט דער „גלאָס פּראַוודי", וועלען מיר צווינגען דערפון די געהעריגע קאָנסעקווענ־צען. דער טאָג, זאָגט סטפּוטשינסקי, איז וועלכען ס'וועט געשאַפען ווערען אזא בלאַט, וואָס זיין שאַרף וועט זיין געווענדעט געגען מאַרשאַל פּילסודסקי און דער דעמאָקראַטיע, וועט זיין אָנ'צאָ־הויב פון דער שרעקליכער מלחמה צווי־שען די קאַטאָליקען. אזא בלאַט וועט צווינגען די דעמאָקראַטישע גרופּירונגען צו שאַפען אַנ'אינגהייטליכען פראָנט, וועלכער וועט ברענגען א זיג די דעמאָ־קראַטישע אידעע, ווייל דאָס האָבען דאָך בעוויזען די וואַהלען צו די זעלבסטפער־וואַלטונגען. די לינקע משהרה'ים וועט דאַן שטרעבען אַראָבצופירען און נייעם סיים א געזעץ אָפּצוטיילען די קירכע פון דער מלוכה.

„אויב פון א שלום־אויפרוף, שרייבט רעדאַקטאָר סטפּוטשינסקי זיין אַרטי־קעל, וויל די עגרעציע מאַכען א מלחמה געוועהר, וועט די מלחמה ווערען אוג־מערנעמען און אַלע ווייטערהעגרסטע קאָנסעקווענצען וועלען אַרויסגעצויגען ווערען".

דער ברויף פון עפּיסקאָפּאַט, אז אַלע קאַטאָליקען זאָלען זיך פאַראייניגען און איין קאַטוילישען בלאַט צו די וואַהלען, איז נאָך אַליין די סענסאַציע פון טאָג. א חוץ דעם וואָס דער ברויף ווערט פאַר־שטאַנען אַלס קאַמפּאַניע און אויפגע־טרעטען, האָט ער שוין געבראַכט נייע פּאָליטישע רעוואָלוציאָנען.

די סאַנאַציע, למשל, וועלכע האָבען ערשט מיט איינינע טעג צוריק ער־קלערט, אז זיי וועלען באַין אופן מעהר נישט געהן און א בלאַק מיט דער סאָציאַ־ליסטישער עגרעציע, האָט איצט, אָנ־טער'ן רושם פון ברויף, אָנגעהויבען ערנסט צו טראַכטען וועגען אַרייננעהן אין א גרויסען קאַטוילישען בלאָק. צו וועלכען ס'זאָלען צושטעהן אַלע פּוילי־שע בירגערליכע פּאַרטייען, איינשלי־סענדיג אויך קאָנסערוואַטיסטען און „פּיאַסט". פאַר דעם „סאַנאַציע" לאַ־גער, איז בלאָק זעהר און זעהר נישט מעגליך. האָט דערביי דער רעדאַק־טאָר סטפּוטשינסקי געמאַכט אַנגעשרי־בען א זעהר שאַרפען אַרטיקעל בנוגע דעם פּרוב פון די צוזאַמענגעזעצטע ערשטע ברודך איינשפּאַנען און זייער וועגען אַלע אַנדערע פּאַרטייען, וועלכע געפינען זיך אונטער'ן איינפלוס פון בריף פון עפּי־סקאָפּאַט.

סטפּוטשינסקי האָט אין זיין אַרטי־קעל מיט אויסטייטשען דעם אויפרוף פון עפּיסקאָפּאַט, אז דער קאַטוילישער

פּרילוצקי'ס קליינהענדלער נעגען בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

וואַרשא (טעלעפאָניש) געלמען היינטיגע, א כאַנצען טאָג איז און צענ־טראַל־ראַט פון קליין־הענדלער פאַר־באַנד פאָרגעקומען א קאָנפערענץ מיט דער פּאַרטייליגונג פון רעלעגאַטען פון דער פּראָווינץ. אויף דער טאָג־אָרדנונג איז געשטאַנען די פראַגע וועגען צו־שטעהן צום בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אָדער צום בלאָק פון דער אגודה מיט נח פּרילוצקי'ס פּאָלקס־פּאַרטיי.

און צוליבער איז אָנגענומען געוואָ־רען די רעזאָלוציע. 7 רעלעגאַטען האָ־בען געשטימט פאַר'ן בלאָק פון די נאַ־ציאָנאַלע מינדערהייטען, 15 געגען בלאָק פון די מינדערהייטען און פאַר דעם אגודה־פּרילוצקי־פּאָלקס־בלאָק 3 האָבען זיך אָבגעהאַלטען פון שטי־מען.

שוואַכע פּרעקווענץ פון יודישע וועהלער צום ביאַליסטאָקער שטאָט־ראָט.

ביאַליסטאָק (טעלעפאָניש) נעכ־טען, זונטאָג, זענען פאָרגעקומען די וואַהלען צום ביאַליסטאָקער שטאָט־ראָט. די פרעקווענץ פון די יודישע וועהלער איז א גאַנצען טאָג געווען זעהר א שוואַכע. ערשט פאַרנאַכט האָט זיך די יודישע באַפעלקערונג געשטעלט און גרויסע מאַסען צו די אורנעס. צוליב דעם אָבער, וואָס עס האָבען זיך גע־מאַכט זעהר גרויסע אַנגלאַנגען, איז פיל מיאוס געוואָרען דאָס וואַרטען און אהיימגעגאַנגען נישט אָפּגעגעבענדיג די שטימען. עס איז דערביי מעהר ווי זיכער, אז די יודישע פאָרטרעטער־שאַפט וועט זעהר שוואַך אַרויס אין נייעם ביאַליסטאָקער שטאָט־ראָט. דער רעזולטאַט פון די וואַהלען וועט ערשט בעקאַנט ווערען מאָרגען.

מיר דריקען אוים אונזער טיפסטען מיטגעפיהל אונזער פערוואַלטונגס־מיטגליד ה' חיים שלמה אורשטיין צוליב'ן טויט פון זיין מוטער

נ"ע ראָכיל

צו דער לוי' וואָס קומט פאָר היינט, מאָנטאָג, 12 א זייגער מיטאָג פון טרויער־הויז זאַוואַדזקא 25, ווערען אַלע מיטגלידער געבעטען פּינקטליך צו קומען.

די פערוואַלטונג פון פליישער־פאַראיין פּיעטריקאָווער 24.

דעם איניגסטען בעלייד דריקען מיר אוים אונזער פערוואַלטונגס־מיטגליד ה' מאיר זשולטאָווסקי צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין טאָכטער

נ"ע רבקה יאַקובאָוויטש

איז עלטער פון 28 יאָהר.

צו דער לוי' וואָס קומט פאָר היינט, מאָנטאָג, 1 א זייגער נאָכמ. פון טרויער־הויז זאַקאָנטנא 28 ווערען אַלע מיטגלידער געבעטען פּינקטליך צו קומען.

די פערוואַלטונג פון פליישער־פאַראיין פּיעטריקאָווער 24.

דער קאָלאָניאַל־הענדלער־פאַראיין צעגיעלניאַנאַ 15.

מאַכט בעקאַנט זיינע מיטגלידער, אז אויף דעם גרונד פון אַרט. 29. פון אוסטאַוו פון Podatek Przemysł. z 15/VII 1925 r. Dz. U. R. № 79 poz. 650 האָבען אזוי ווי אַלע יאָהר בעקומען די ערלויבניש אויסצוקויפען פּאַ־טענטען פאַר אונזערע מיטגלידער פאַר דעם יאָהר 1928. מיר בעטען די מיטגלידער נישט צו וואַרטען אויף דער לעצטער מינוט און צייטיג אָנצו־צאָהלען. די איינצאָהלונגען ווערן אָנגענומען אין פאַראיינס־קאַנצלאַריע פון 12/12 ד.י. פון 7—9 אָוונט.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

שרעקליכע קאַטאַסטראָפע ביי זשיראַרדאָוו.

א שנעל־צוג האָט צושמעטערט אַנ'אויטאָבוס. — צוויי הרוגים און 15 פערוואונדעטע.

זשיראַרדאָוו, (טעלעפאָניש) דאָ איז פאָרגעקומען א שרעקליכע קאַטאַס־טראָפע, וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון איינינע פּערזאָן, א חוץ שווער־ און לייכט־פערוואונדעטע.

פון זשיראַרדאָוו איז געפאָהרען קיין מששטשאָנאָוו אַנ'אויטאָבוס, אין וועלכען ס'האָבען זיך געפונען 17 פּערזאָן. בעת דער אויטאָבוס איז צוגעקומען צום באַהן־פּלאַנט איז דער שלאַבען געווען אַראָבגעלאָזט.

דער באַהן־וועכטער האָט דאַן געעפענט דעם שלאַבען און דער אויטאָבוס איז אַרויף אויף דער באַהן־ליניע, דאָ איז אָנגעקומען דער שנעל־צוג וואַרשא—קראָקא און אומקערעשליידערט דעם אויטאָבוס, וועלכער איז צושמעטערט געוואָרען אויף שטיקלעך. פון די 17 פּאַסאַזשירען, וואָס האָבען זיך געפונען אין אויטאָבוס זענען צוויי דערהרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט, 5 זענען געוואָרען שווער פערוואונדעט און 10 האָבען בעקומען לייכטערע וואונדען. די פערוואונדעטע האָט מען תיכף אָבגעפיהרט אין שפּיטאַל. דער באַהן־וועכטער, וועלכער איז שולדיג אין דער קאַ־טאַסטראָפע איז געוואָרען אַרעסטירט.

דער אורטייל אין פּראָצעס פון די 54 קאָמוניסטען אין לוצק.

לוצק, 12 דעצ. (פּאַ.) אין לוצקער קרייז־געריכט האָט זיך פאַרענדיגט דער גרויסער פּראָצעס פון די 54 אוק־ראַיניש קאָמוניסטען. דער אורטייל איז פאָלגענדער: 2 פּערזאָן זענען אוי־באַרעכטיגט געוואָרען, 10 האָבען בעקומען צו 8 יאָהר שווערע תפיסה, 9 — 6 יאָהר, 2 — 5 יאָהר, 12 — 4 יאָהר שווערע תפיסה, 4 — 3 יאָהר, 7 — 2 יאָהר, 1 — 4 יאָהר, אויסערדעם קאָרעקציאָנס־הויז: 1 — 3 יאָהר, 2 — 3 יאָהר, 1 — 1 יאָהר און 1 אויף 8 חדשים אויסערטערמינירונגס־הויז.

שטרעזעמאַן—אונטערקויפט דורך די יודען...

ערקלערט א דייטשער אַנטיסעמיט און ער ווערט דערפאַר בעשטראָפט מיט 3 חדשים תפיסה.

בערלין. (י.ט.א.) דאָס לאַנדעס־געריכט אין ערפורט האָט די טעג פאַר־משפּט צו דריי חדשים תפיסה דעם אַנטי־סעמיטישען גוטסבעזיצער הוגא גרעפע, וועלכער האָט בעת א דיסקוסיע אויף א סאַציאַ־דעמאָקראַטישער פערזאַמלונג ערקלערט, דאָס די מיניסטאָרען זענען אונטערגעקויפט דורכ'ן אינטערנאַציאָנאַ־לען יודענטום, פון וועלכען זיי בעקומען אַלס שוחד הונדערט און מיליאָנען. אויף דער פראַגע פון איינעם פון די צוהער־ער, האָט גרעפע געענטפערט, דאָס ער מיינט דערמיט דעם אויסערן־מיניס־טער שטרעזעמאַן, וועלכער איז אונטער־געקויפט דורך די יודען.

דאָס העכסטע געריכט האָט אָבגע־וואָרפען די אַפּעלאַציע פון פאַר־משפּט'ן אַנטיסעמיט און בעשטעטיגט דעם אורטייל פון דער ערשטער אינסטאַנץ.

* * *

4 חדשים תפיסה פאַר 2 אַנטי־סעמיטישע ווערטער.

בערלין. (י.ט.א.) דאָס געריכט פון די געשוואוירענע האָט פאַר'משפּט צו 4 חדשים תפיסה דעם אַנטיסעמיטי־שען האַנדער־רעדנער יאַראַס פאַר בע־ליידיגען די דייטשע רעפּובליק. יאַראַס האָט שוין אַמאָל געהאַט בעקומען אזא שטראָף פאַר דעם זעלבען חטא. ער האָט בעת א פערזאַמלונג געמאַכט א צווישענרוף: „פערברעכערישע יודענ־רעפּובליק".

בעקאַנטמאַכונג.

דער לאָדזשער יוד. פליישער־פאַראיין פּיעטריקאָווער 24,

מאַכט בעקאַנט דאָס מיטוואָך, ד. 14. ד. ח. איז דער לעצטער טאָג פון די

צעכען־רעגיסטראַציע.

אַלע קצבים מיטגלידער און נישט מיטגלידער, כדי נישט צו פערלירען די ווייטערדיגע עקזיסטענץ, דאַרפען זיך רעגיסטרירען. די רעגיסטראַציע קומט פאָר טעגליך פון 5 ביז 9 אָוונד.

די פערוואַלטונג.

אַכטונג, קאָמאַשען־מאַכער־מייסטער!

דערמיט מעלדען מיר אייך, דאָס לויט א בעשלוס פון דער פערזאַמלונג פון 11־טען דעצעמבער ד. י. איז בעשלאָסען געוואָרען צו איבערטראָגען די האַנדעלס־בעציהונגען מיט'ן לעדער־סוחר ה'

ישעי' ראָזענמוטער, נאַוואָמיעסקאַ 2.

גלייכצייטיג ווענדען מיר זיך צו די חברים שטעפּער־מייסטער פון דער בראַנזשע זיך צו האַלטען אין דעם בעשלוס ביז'ן אָבררופען.

בעמערקונג: מיטוואָך, דעם 14. דעצעמבער 8 א זייגער אָוונד קומט פאָר אין פאַראיינס־לאָקאַל פּאָלודניאָוואַ 4 א פערזאַמלונג וועגען וויכטיגע פאַך־אַנגעלעגענהייטען.

די פערוואַלטונג.

צו דער חתונה פון מיין פריינד

יצחק שלמה וויים

מיט פּרל.

קעהנדיל שמולעוויטש

ווינשט א האַרציגען מזל־טוב און פיל גליק

יצחק יעקב שאַכטער.

Dr. med **Ludwik Rapeport**

P, Narutowicza 25 (דזיעלנאַ) Tel. 44-1

ספּעציאַליסט פאַר נערווען־ בלאַז־ און האַרן־קראַנקהייטען

נעהמט אָן פון 12—1 פאַרמ. און פון 4—8 אָוו.

Dr. Wołkowyski

זאַכאַדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19) טעל. 37-70

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען

נעהמט אָן פון 1—2 און 4—8. פרויען פון 4—5

ספּעציעל וואַרטע־ציטער.

D. med. **A. Mazur**

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז־קראַנק. ווי אויך שטים און שפּראַך־פעהלער

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

וואָסכאָדניאַ 65

(איינגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01

נעהמט אָן פון 11½—12½ און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. S. J. Szwajg

איז צוריקגעקעהרט

נעהמט ווידער אָן זאַוואַדזקא 6. טעל. 35-01

Dr. med. **H. Leichter**

קאָנסטאַנטינער 9 רוג זאַכאַדניאַ, טעל. 40-66

צאָהן־כירורג

פּלאָמבעס, פון ?ירו נייע קינסטליכע ציין [illegible], נישט־[illegible] ? ? ?

[illegible]

נעהמט אָן פון 1½—5 און וואָכענטאָג פון 9 — 11 פאַרמ.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02.

אינערליכע קראַנקהייטען.

ספּעציאַל. פאַר לונגען און האַרץ־קראַנקהייטען

בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.

נעהמט אָן פון 3—6 נאָכמ.

4683

די היסטאָרישע זיצונג אין גענף

איז רייך געווען מיט דראָהענדע מאָמענטען,

וואָס האָבען געדראָהט מיט איבעררייסען די אונטערהאַנדלונגען.

ערנסטע מאָמענטען אויף דער היסטאָרישער זיצונג אין גענף.

גענף, 11 דעצ. (פּאַ.) בעת די לעצטע פּעטראָליליכע זיצונגען וועגען לעזונג די ירען דעם פּויליש-ליטווישען קאָנפליקט זענען געווען אייניגע מאָמענטען, וואו עס האָט געשיענט די סכּנה פון איבעררייסען די אונטערהאַנדלונגען. בעזונדערס איז די געפאַהר געווען גרויס, ווען מען האָט געלייענט די פאָרמולע פון דער ליטווישער און דעם פּוילישער פאָרשלאַג [illegible] צו דער פּויליש - ליטווישער גרענעץ די פּוילישע דעלעגאַציע האָט דערצו נישט געוואָלט מסכּים זיין. און שטאַט וואַרטען זיך צוליב דעם פאָרשריפט קלאָגען, און די אונטערהאַנדלונגען זענען אומגעקומען כּמעט געוואָרען. אין דער היסטאָרישער מינוט איז די סיטואַציע געווען א דראַמאַטישע, אָבער נאָך דער קאָנפערענץ פון בריאַנ'ען מיט וואַלדעמאַראַס'ן איז באַשלאָסען געוואָרען צוזאַמענצורופען די היסטאָרישע פּעטראָליליכע זיצונג, וואו עס איז ענדליך געקומען צו א הסכּם.

נאָך דער זיצונג האָט פּילסודסקי געדריקט וואַלדעמאַראַס'ן די האַנט, און איהם געזאָגט:

אַדיע, מוכיח וואַלדעמאַראַס.

וואַלדעמאַראַס האָט איהם דערלאַנגט די האַנט און זיך געזעגענט פון מאַרשאַל.

דעם שלום מיט ליטא האָבען מיר צו פאַרדאַנקען נאָר דעם מאַרש. פּילסודסקי.

גענף, 11. דעצעמבער (פּאַ) גאַנץ גענף איז נאָך אונטער'ן רושם פון שבת'דיגען טאָג, וועלכער ווערט בעצייכענט אַלס איינער פון די היסטאָרישסטע טעג אין פעלקער-בונד.

הגם מ'האָט פּראָגנאָזירט, אַז נאָך די געשפּרעכען פון מאַרשאַל פּילסודסקי מיט טשעמבערלען'ען, בריאַנ'ען און שטרעזעמאַנ'ען איז די ליקווידאַציע פון פּויליש-ליטווישען קאָנפליקט אַרויף אויף א גוטען וועג, האָט זיך קיינער נישט גערעכענט, אַז די פראַגע וועט אַזוי שנעל פאַרענטפערט ווערען דורכ'ן מאַרשאַל פּילסודסקי אַזוי קלאָר און שאַרף, א דאַנק וואָס מ'קען בעטראַכטען דעם פּויליש-ליטווישען קאָנפליקט פאַר פולשטענדיג ליקווידירט.

די היסטאָרישע זיצונג פון פעלקער-בונד ראַט האָט זיך אָנגעהויבען אַרום 11 אזייגער פאַרמיטאָג און 12 אזייגער איז די שוין געווען געענדיגט. נאָכדעם, ווי די מיטגלידער פון פעלקער-בונד האָבען געגעבען בעטראַכטען די ליטווישע קלאַגע געגען פּוילען, האָט זיך פּלוצלינג אויפגעשטעלט דער מאַרשאַל פּילסודסקי און ערקלערט מיט א פעסטער און זיכערער שטימע: „חשוב'ע הערן! איך בין דאָ אַהער געקומען, צו הערען דאָס וואָרט „שלום" און דערווייל הער איך, אַז מ'בעטראַכט ענינים, בעגליך זעהר וויכטיגע, אָבער מיך אינטערעסירען זיי לחלוטין נישט אין דער מינוט. כ'וויל וויסען צי ס'איז שלום, און צי איז דער פעלקערבונד מסוגל איהם צו דערהאַלטען". דאָס זאָגענדיג, האָט מאַרשאַל פּילסודסקי זיך געווענדעט גלייך צו וואַלדעמאַראַס'ן, מיט די ווערטער: „הער וואַלדעמאַראַס, איך וויל וויסען און הערען, וואָס איהר פאַרלאַנגט און צי איז שלום אָדער מלחמה".

נאָך די דאָזיגע ווערטער האָט געהערשט אין זאַל א שטאַרקע שטילקייט. וואַלדעמאַראַס, וועלכער איז אומגעריכט צוגעקלעמט געוואָרען צו דער וואַנד, האָט זיך אָנגערופען מיט א ציטערדיגער און שטילער שטימע: „איך וויל שלום. ס'איז שלום!". „אויב אַזוי — האָט געענטפערט מאַרשאַל פּילסודסקי — האָב איך זעהר צופרידען. מיין אויפגאַבע איז ערפילט געוואָרען. א דאַנק אייך הערן! ס'איז שלום, כ'וועל הייסען אין פּוילען קלינגען אין די קירכען-גלאָקען, אַז ס'איז שלום מיט ליטא. נאָך היינט אין אָוונט פאָהר איך צוריק קיין פּוילען". די דאָזיגע ווערטער האָבען אַרויסגערופען א געוואַלדיגען רושם. קיינער האָט מעהר נישט געקאָנט קיין וואָרט, און די זיצונג איז טאַקי געשלאָסען געוואָרען.

אויף אַזאַ אופן איז דער ענין פּרינציפּיעל ערלעדיגט געוואָרען. וואַלדעמאַראַס האָט בעפירוש ערקלערט, אַז ליטא איז מסכּים אויף שלום.

די גאַנצע אויסלענדישע פּרעסע איז פול מיט שבחים פאַר'ן מאַרשאַל פּילסודסקי, וועלכער האָט זיך אַרויסגעוויזען אויך אַלס אַן ערשטקלאַסיגער און ענערגישער פּאָליטיקער, דערביי שטרייכען אַלע אונטער, אַז איצט האָט מען זיך איבערצייגט, אַז פּוילען וויל נישט קיין מלחמות און זי שטרעבט באמת צו לעבען בשלום מיט איהרע שכנים.

וואַלדעמאַראַס האָט געוואָלט גאַראַנטיעס פון דער פעלקער-ליגע.

בערלין, 11. דעצ. (ספּ. צום „ל. ט.") די „פאָסישע צייטונג" שרייבט, אַז דאָס געשפּרעך צווישען מאַרשאַל פּילסודסקי און שטרעזעמאַנ'ען איז נישט געווען אַזוי וויכטיג וועגען קאָנפליקט צווישען פּוילען און ליטע, נאָר וועגען דער פּויליש-דייטשער האַנדעלס-אָפּמאַך. דער מאַרשאַל האָט בעטאָנט די נויטיגקייט צו רעגולירען די פּויליש-דייטשע בעציהונגען. ברענגענדיג די איינצעלהייטען וועגען דער לעצטער פּעטראָליליכער זיצונג שבת ביינאַכט אין גענף, שרייבט די „פאָסישע צייטונג", אַז בעת די פאַרהאַנדלונגען האָט דער מאַרשאַל בעלעגט דאָס הויפּט געוויכט אויף אָפּשאַפען דעם קריגס-צושטאַנד צווישען ביידע מלוכות.

וואַלדעמאַראַס האָט ערקלערט, אַז ער איז מסכּים אָפּצושאַפען דעם קריגס-צושטאַנד נאָר מיט'ן תּנאַי, אַז די ליגע זאָל געבען גאַראַנטיעס, אַז פּוילען וועט אָנפיהרען נאָרמאַלע בעציהונגען מיט ליטע.

מאַרשאַל פּילסודסקי לויבט די פראַנצויזישע דעלעגאַציע.

פּאַריז, 11. דעצעמבער (ספּעצ. צום „ל. ט.") דער „מאַטען" ברענגט א געשפּרעך מיט'ן מאַרשאַל פּילסודסקי. אין געשפּרעך האָט דער מאַרשאַל קודם כּל אויסגעדריקט א דאַנק פראַנקרייך. וועלכע האָט זיך בעמיהט מיט אַלע כּוחות צו דערהאַלטען דעם שלום צווישען פּוילען און ליטע. בעזונדערס האָט זיך דער מאַרשאַל אויסגעדריקט וועגען פראַנצויזישען אויסערן-מיניסטער בריאַן.

אויסטויש פון איבערגעלאָפענע אויף ביידע זייטע גרעניץ.

ווילנא, 11. דעצ. (א. וו.) אויף דעם גרעניץ-פּונקט ביי אָרווידאַנצע איז צווישען די פאָרשטעהער פון דער פּוילישער און ליטווישער מאַכט פאָרגעקומען א קאָנפערענץ וועגען דעם אויסטויש פון די אַנטלאָפענע פון ביידע צדדים.

פאַרקלעפּט פּוילישע אויפשריפטען אויף וואַגאָנען, וואָס פאָהרען אַדורך ליטע.

ווילנא 11 דעצ. (א. וו.) דער „קוריער ווילענסקי" דערציילט וועגען א כאַראַקטעריסטישער פאַראָרדנונג, וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער ליטווישער מאַכט בנוגע די פּוילישע באַהן-וואַגאָנען.

די פאַראָרדנונג איז אַרויס צוליב דער פאַרגרעסערונג פון דער משא-ומתן צווישען ליטע און לאַטוויע. די פּוילישע וואַגאָנען, ס'רוב מיט קויהלען [illegible] גייען צו דער ליטוויש-לאַטווישער גרעניץ ביי אַבעלע. לויט דער דערמאָנטער פאַראָרדנונג דאַרפען פאַרקלעפּט ווערען די פּוילישע מלוכה-עמבלעמען אויף די וואַגאָנען, וואָס פאָהרען אַדורך די ליטווישע טעריטאָריע. די סבּה פון דער מאָדנער פאַראָרדנונג זאָל זיין דאָס, וואָס אין שאַוול האָט א גרופּע שוילערס זיך געוואָרפען אויף א פּוילישען צוג און פאַרניכטעט 4 וואַגאָנען. דאָס פאַרקלעפּען די פּוילישע עמבלעמען אין פּוילישע אויפשריפטען האָט דעריבער דעם צוועק צו פאַרהיטען די פּוילישע וואַגאָנען פון אָנפאַלען און פאַרניכטונגען.

מאָרעם האַלט רעפעראַטען וועגען די פּאָגראָמען אין אוקראַאינא.

פּאַריז, 11 דעצ. (יט"א) [illegible] האָט מאָרעם, שוואַרצבאַרד'ס פאַרטיידיגער, איין צוויי-דרייקעשיכטען פון זיין רייזע איבער בעלגיען, וואו ער האָט געהאַלטען א ציקל רעפעראַטען וועגען די פּאָגראָמען אין אוקראַאינא. דער בעלגישער [illegible] האָט צוגעשיקט א בריף צו מאָרעם'ן, אין וועלכען ער בעגריסט איהם אויף דער בעלגישער ערד און דריקט דערפאַר אויס זיין בעדויערן, וואָס ער האָט נישט די מעגליכקייט צו הערען פערזענליך זיינע רעפעראַטען.

וואַלדעמאַראַס א געצאָהלטער אַגענט פון די סאָוויעטען?

קאָוונא, 11. דעצעמבער. (ספּ.) אין די גאַסען פון קאָוונע האָט מען פונאַנדערגעטיילט פלוג-בלעטלעך. וועלכע זענען אונטערגעשריבען דורכ'ן אויספיהר-קאָמיטעט פון „פאַראיין צו פאַרטיידיגען די רעפּובליק". אין די דאָזיגע בלעטלעך ווערען איבערגעגעבען סענסאַציאָנעלע פרטים וועגען וואַלדעמאַראַס'עס טעטיגקייט.

אויפ'ן יסוד פון די דאָקומענטען, וועלכע מ'האָט צוגענומען ביי איהם בעת דער גנבה, האָט מען פעסטגעשטעלט, אַז וואַלדעמאַראַס איז געשטאַנען אין דינסט פון דער סאָוויעטען-מאַכט, וואָס האָט איהם דערפאַר געצאָהלט א חודש'ליכע פּענסיע. וואַלדעמאַראַס האָט איבערגעגעבען די סאָוויעטען-מאַכט זעהר וויכטיגע פרטים וועגען אַלע פּלענער פון דער ליטווישער רעגירונג.

די מחברים פון פלוג-בלעטלעך שרייבען, אַז די אַרויסגעגנב'עטע דאָקומענטען וועלען בקרוב ווערען ווי געהעריג אויסגענוצט אין אויפקלאַנג. דאָס בעוויזען זיך פון דערמאָנטען פלוג-בלאַט האָט אַרויסגערופען א געוואַלדיגען טומל צווישען דער ליטווישער בעפעלקערונג און א שטאַרקע צורודערונג אין די קרייזען, וואָס שטעהען נאָהענט צו דער רעגירונג.

ליטווישע רעגירונג שיקט ווייטער מיליטער צו דער פּוילישער רעגירונג.

ווילנא, 11. דעצ. (א. וו.) נישט קוקענדיג אויף דער פייערליכער הכרזה פון וואַלדעמאַראַס'ען — קומט דאָך אַלץ פאָר אַנ'איבערגרופּירונג פון ליטווישען מיליטער אויף דער גרעניץ.

לעצטען זענען אָנגעקומען בעדייטענדע מיליטערישע קרעפטען קיין קאַלוואַריע. צווישען אַנדערע 8 קאָמפּאַניעס מיליטער און א גרעסערע אָפּטיילונג שוליטען. קיין אַליטא איז אָנגעקומען א מאַרק שווערע אַרטילעריע. די באַהן-ליניע צווישען סאַני און אַליטא איז פאַרשטאַרקט בעוואַכט מיט עקסטעס.

דער גרעניץ-פּונקט ביי אָראַני איז פאַרשטאַרקט בעוואַרען מיט גרעסערע אָפּטיילונגען ליטוויש מיליטער און שוליטען. די סיבה דערפון איז דאָס, וואָס די ליטווישע רעגירונג האָט נישט קיין צוטרויען צו דער גרעניץ-פּאָליציי, צוליב וואָס אייניגע העכערע פּאָליציי-אָפיצירען זענען אין די לעצטע טעג אַרעסטירט געוואָרען.

נאַמבערג - טרויער-אַקאַדעמיע אין פּאַריז.

פּאַריז, 11 דעצ. (ספּ.) שוואַרצבאַרטשע[illegible] איז דאָ איינגעאָרדענט געוואָרען א פייערליכע טרויער - אַקאַדעמיע געווידמעט דעם צדיק פון פאַרשטאָרבענעם ה. ד. נאַמבערג. דער זאַל איז געווען איבערפולט ביז איבער די ברעגעס. נאַמבערג'ס בילד איז געווען איינגעהילט אין שוואַרצען. דער פאָרזיצענדער פון דער אַקאַדעמיע איז געווען שלום אַש, וועלכער האָט געהאַלטען א לאַנגע רעדע, איינגעפלאָכטען אינטערעסאַנטע פרטים פון נאַמבערג'ס לעבען, מיט וועלכען ער האָט זיך בעקאַנט מיט 28 יאָהר צוריק אין פּאַריז. נאָך אַש'ן האָט גערעדט דער דיכטער זלמן שניאור, וועלכער האָט אין א פּאַטעטישער פאָרם געשילדערט נאַמבערג'ן דעם לעבענסלוסטיגען און לעבענסדורשטיגען שרייבער שטעלער. ס'האָבען נאָך גערעדט: פּראָפעסאָר [illegible], רוח איינהאָרן און דער בעקאַנטער מאַלער מאַרק שאַגאַל. נאָך די רעדעס האָט דער זאַל געזונגען [illegible] די אַקאַדעמיע האָט איבערגעלאָזט א טיפען רושם אויף אַלע אַנוועזענדע.

א סאַטער פערגוואַלדיגט זיין 5-יעהריג מיידעלע און א 13-יעהריגער ברודער פערגוואַלדיגט זיין 6-יעהריגע שוועסטער.

ריגע. (י.ט.א.) אין ליבאַו איז פאָרגעקומען אַנ'אונערהערטע פאַסירונג. א בעוויסער מענדל שניטקע האָט פאַרגוואַלדיגט זיין 5-יעהריג מיידעלע חיה.

שניטקע איז 48 יאָהר אַלט און לעבט שוין 6 יאָהר אין ציוויל-הייראַט מיט דער 25-יעהריגער שרה סטירסקא, וועלכע האָט פון איהם געבוירען 3 קינדער.

סטירסקא האָט ערקלערט, אַז איהר מאַן האָט שוין איינמאָל געפּרובט פאַרגוואַלדיגען זיין 5-יעהריג מיידעלע חיה, אָבער דער מוטער איז געלונגען צו פאַרהיטען דאָס מיידעל.

די פאַמיליע האָט געלעבט אין זעהר געדריקטע מאַטעריעלע פאַרהעלטנישע. שניטקע איז שוין פאַרהייראַט צום צווייטען מאָל. זיין ערשטע פרוי לעבט אין ליבאַו און האָט געהאַט פון שניטקע 16 קינדער. נאָך מיט 3 יאָהר צוריק, ווען שניטקע האָט שוין חתונה געהאַט צום צווייטען מאָל, האָט זיין ערשטע ווייב געבוירען פון איהם א קינד.

סטירסקא, וועלכע האָט אין ריגע קרובים, האָט געהאַט מיטגענומען מיט זיך איהרע צוויי קלענערע קינדער און איז געפאָהרען קיין ריגע צו איהרע קרובים.

בעת איהר אַבוועזענהייט האָט דער פאָטער-חיה בעגאַנגען דאָס פאַרברעכען. כאַראַקטעריסטיש איז, דאָס דער עלטערער זוהן פון שניטקע פון דער ערשטער ווייב געהט אויף די זעלבע דרכים פון זיין פאָטער. מיט אייניגע יאָהר צוריק האָט ער אין עלטער פון 13 יאָהר פאַרגוואַלטיגט זיין 6-יעהריגע שוועסטער. דער ענין איז דערנאָכדעם מיזן געריכט, וועלכער האָט איבערגעגעבען דעם יונגען פאַרברעכער אונטער דער אויפזיכט פון דער מוטער.

גרויסע אַקאַדעמיע אין פילהאַרמאָניע

פאַרגאַנגענעם שבת 10 פריה קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" די גרויסע אַקאַדעמיע פון די יודישע פאָלקס-שולען. די אַקאַדעמיע ווערט אַרגאַניזירט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פאַר די יודישע פאָלקס-שולען, וואָס ווערט איצט אַרגאַניזירט אינגאַנצען לאַנד, דורך דער צענטראַלער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע.

בעזונדער רייך, און אינטערעסאַנט וועט זיין דאָס פּראָגראַם פון דער אַקאַדעמיע: א רעפעראַט פון א פאָרשטעהער פון דער הויפּט-פאַרוואַלטונג פון דער צענטראַלער יודישער שול-אָרגאַניזאַציע, ה' מאַנדעלבלאַט, די [illegible] פון די לאָדזשער שולען וועלען זינגען און [illegible] די אַנפיהרונג פון ה' דראַבאָשעווסקי. עס וועלען געזונגען ווערען פאַרשיעדענע גימנאַסטישע [illegible], עס וועט פאָרקומען אַנ'אַרויסטרעטונג פון „[illegible]" - אַרטיסטען, א קאָנצערט פון פילהאַרמאָניע אָרקעסטער און צום סוף א [illegible] פון די שול-קינדער.

בילעטען קען מען בעקומען אין [illegible] און אין די פּראָפ. פאַראיינען, און באַראַנאָוו-שול ציגעל-גאַס 26, און אין מעדעם-שול נאַל גאַס 17 פון 5—9 אָוונט.

9 יאָהר „פּועלי-ציון" יוגענד-אָרגאַניזאַציע אין לאָדז.

(—) יאָנטאַג אַוונט איז פאָרגעקומען א אַקאַדעמיע לכּבוד דער 9-יעהריגער עקזיסטענץ פון דער לאָדזשער „פּועלי-ציון" יוגענד-אָרגאַניזאַציע. א שעהנע רעדע [illegible] האָט געהאַלטען דער [illegible] פון פּועלי-ציון בעוועגונג אין לאָדז ש. עהרלמאַן.

דאַן האָבען בעגריסט פאָרשטעהער פון פּראָפ. פאַראיינען, פון ספּאָרט-פאַרבאַנד „שטערן", פון דער פּוילישער אַרבייטער-יוגענד, רעדאַקטאָר האַלעבערסקי א. א.

נאָכדעם ווי א קאָנצערט האָט אויסגעפיהרט א רייע אַרבייטער-לידער און די טענצער האָבען געמאַכט פאַרשידענע אויפטריטונגען איז די אַקאַדעמיע געשלאָסען געוואָרען אונטער די קלאַנגען פון דער „ש[illegible]".

נאַכט-דיזשור אין די אַפּטייקען.

(§) היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: עפּשטיין, פּיעטריקאָווער 252, באַרטאָשעוויטש ק', פּיעטריקאָווער 95, ראָזענבלום, ציגעל-גאַס 12, גאַרטשינ, חסכּאַלניא 54, קאַפּראַווסקי, נאָוואָמיעיסקא 15.

קופּאָן № 102
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער פּאָזיציער פון'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט, מאָנטאַג ד. 12 דעצעמבער פון 8—9 אָוונט.

ערב די סיים וואַהל-קאַמפּאַניע.

פאַרשריפטען וועגען וואַהל-פאַרזאַמלונגען.

(%) אין צוזאַמענהאַנג מיט די זיך דערנעהענטערענדע סיים-וואַהלען שר[illegible] דאָס אינטערנמיניסטעריום מאַכט, אַז אַלע וואַהל - פאַרזאַמלונגען קאָנען פאָרקומען נאָר מיט א בעשטימטער ערלויבניש, וואַהל-פאַרזאַמלונגען אונטער'ן פרייען הימעל מוזען געמאָלדען ווערען [illegible] 24 שעה פריהער, דורך דער פּערזאָן, וואָס רופט זי צונויף, וואַהל-פאַרזאַמלונגען אין די [illegible] דאַרפען אויך [illegible] נישט [illegible].

דעלעגאַציע פון כּח-ים-פאַראיין ביים שטאַט-פּרעזידענט.

(§) היינט וועט א דעלעגאַציע פון צענטראַלען כּח-ים פאַראיין (פּעטריקאָווער 10) זיך פאָרשטעלען פאַר'ן שטאַט-פּרעזידענט [illegible] און איהם בעקאַנט מאַכען מיט די פּלענער [illegible] פון פאַראיין [illegible] פון דער [illegible] און דער [illegible] צוטיילען די שטאַט.

צי וועט „טאָז" בעקומען א לאָקאַל אין הערצ'ס „אכּראַנקע"?

(ג) ווי בעקאַנט, איז דער בנין פון הערצ'ס אכּראַנקע שוין געווען א [illegible] פון דיסקוסיעס אויף קהלה-זיצונגען. אויף דער לעצטער זיצונג האָט מען צווישען אַנדערן דערציילט, אַז דאָס יתומים-הויז פון זאַמאַרט 20 האָט [illegible] דעם וועסען פון די בעלי-בתּים (די קהלה, היינט עס) פאַרלאַנגט דעם גאַנצען ערשטען שטאָק פון יענעם בנין; אויף אַזעלכע לאָקאַלען רעפלעקטירט אויך לאָדזשער „טאָז", וועלכער האָט נישט קיין מיטלען צו דינגען אַנדערע [illegible] אויף דער זויג-היים. „טאָז" האָט אַהינצו געוואָלט זיך אַריינציהען; דאָס יתומים-הויז וויל אָבער [illegible], וועלכער פון צוויי שטאָק מאַכען אַנ'אינטערנאַט פאַר דערוואַקסענע היימלאָזע מיידלעך.

אויף דעם פּונקט איז ענטשטאַנען א סכסוך. די קהלה האָט צוליב דעם דעלעגירט א ספּעציעלע קאָמיסיע, וועלכע האָט די אויפגאַבע דעם ענין צו ערלעדיגען, מאַחמת, אַז „טאָז" זאָל נישט [illegible] ווערען.

היינט, מאָנטאַג, וועט די קהלה-קאָמיסיע צופּאַסען א קאָמפּראָמיס מיט די פאָרשטעהער פון די דערמאָנטע צוויי אינסטיטוציעס.

גמנסיה
— של —
יצחק קצנלסון
Cegielniana № 28.
עס ווערען נאָך אָנגענומען קינדער אין [illegible] אַנפאַנגס-קלאַס אין עלטער פון 5½ יאָהר אַן. ווי אויך אין בעקאַנטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע).
די דירעקציע.

...דזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אויף פון 6 ביז 7 אין אבענד.
...נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblatt", Łódź, Piotrkowska 16, ...
טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

...דעם סאנאציע-לאגער

...מעו און פערלירען דעם כאַפּ.

...ם „סאנאציע"-לאגער גערט עס נישט פרינעלדיג. נאך אלע וועגען בע... צו בוזרעבק, חיינינספטים צו איזאלירען די ענדעקעס פון די גרויס... און גרויס-אינדוסטריעלער, נאך ניעסוויזש, דושיקאן און יאבלאנא, איז ...דער בריף פון קאָסיקאָוסקי און צווישען געמאכט אלע פלענער. מ'האלט ...פעל בענינע ווערען די „מיענא" פון 1922, וועלכע וועט פראנגעלעמאן אויך ...קראסעווען, וועלכע זאגען נאכהערן א מעליטישער כח דורך זייערע נאַ... ד די סאנאציעראן.

...ך ערגער גערט עס ווי מיט זייער מעליטיק לגבי די נאציאנאלע מינדער... בעת'ן שווארצבארד-פראצעס האט די פרעסע פון דער „סאנאציע" זיך בע... ייגנאנצען אויף דער זייט פון די אנקלעגער. ווי האבען זיך בעמיהט צו ...לען דעם שווארצבארד-פראצעס אין א קאמף צווישען יודישען און אוקראַ... פאלק, וועלכעריג אלי ערוב פערטיימען דעם תהום. אין דער האפנונג, אז ...דעם וועט נישט מעהר בענינט ווערען דער בלאק פון די נאציאנאלע ...ריטעטן.

...בער, ווען דער שווארצבארד-פראצעס איז נישט געווען קיין מניעה צו דעם בלאק, ווייל די אוקראינער האבען זיך איבערצייגט, אז נישט זיי, נישט ...ראינישע פאלק בעשולדיגען מיר אין די פאגראמען, נאר די פאגראמטשי... כולינאנישע אטאמאנען, האבען די „סאנאטארען" בעטענערט. זייער שארף ...יודן. מ'האט אונז אנגעהויבען דראָהען, ווארנען, אז מיר בעגעהן א פערברעכ... י זיך אליין, אויב מיר וועלען דעם רעווינען בלאק שאפען. ווען די דראָ... האבען ארויסגעריסען א גרויסער פערקערטעגען רעזולטאט, האט מען אנגעהוי... בען מיט אונז הייך, כלומרשט, ווי א גוטע מאמע צו איהר קינד, אבער ...ט פראכרהען קינד, אז מיר בעגארישען זיך מיט'ן דאזיגען בלאק. ווייל מיר ...רען בעשראכט, ווי נוגע און מרייע בירגער און דערפים, וואס מיר פער... דיך מיט די אנדערע נאציאנאלע מינדערהייטען, וועגען וועלכע מ'האט א ...נרער מיינונג,—מאכט מיך זיך קאליע דעם גוטען נאמען.

...וס סוף האט מען אויפגעהערט שוין רעדען וועגען בלאק. מ'האט איינגע... ן נישט די אנדערע נאציאנאלע מינדערהייטען און נישט די יודען ווילען ...ם אפזאגען פון זייערע רעכט, וועלכע זיי האבען אלס בירגער צו בעקומען ...רינע פערטרעטונג אין די נייע געזעצגעבערישע אינסטיטוציעס.

...'האט געפונען מיינען, אז דער סאנאציע-לאגער האט איינגעזעהן זיין פעהלער. ...ר האט אימזיסט אויפגעהויבען אנ'אליארם געגען מינדערהייטס-בלאק, וועל... ען געשאפען געווארען אויס נויט, צוליב דער שלעכטער האַהל-ארדינאציע. ...ר איז אבער בעין-אופן נישט געווענדעט געגען דער מלוכה.

...וויזוס אבער אויס, אז מען האט א טעות געהאט א פנים צוליב'ן כפה, וואס ...אנסער לאגער איז צוריק אין די פעדער, האט מען זיך ווידער בענומען צו ...יגענעליך ווערט מצוה וועגען מינדערהייטס-בלאק נישט דערמאהנט. דערפאר ...האט דער נעכטיגער „גלאס פראַוודי" אפנעדרוקט כלומרשט „רעהאַבליציעס" ...דעם שוין פערגעסענעם שווארצבארד-פראצעס, כדי דערמיט פון דאס נייע ...שטעלען א מויער צווישען די יודען און אוקראינער.

דער „גלאס פראוודי" זאגט איינענטליך פון זיך גארנישט. ער ציטירט נאר ...לען פון אנ'אוקראינער שאָוויניסט, ווי אויך פון פאספאַנזיקן און פון א גע... ריסישען זשורנאליסט, וועלכער בעפיגט זיך צווישען די רוסישע עמיגראנטען. ...אוקראינער זאגט נישט מעהר און נישט ווייניגער נאר, אז „נישט מערעס, נישט ...באַרד און אפילו נישט ראזנעס וועלען דערצידירען וועגען גורל פון דער ...ר מינדערהייט אין אוקראינע, נאר דאס אוקראינישע פאלק גופא. אויך דער ...ר יודישער קאלאבאראנטיע אין אוקראינע וועט רעצידירען דאס אוקראינישע ... און מאמער פערשטעהט דער נישט, וואס דאס בעדייט אזעלכעס, אז „דאס ...נישע פאלק וועט רעצידירען" וועגען דעם גורל פון איהרע מינדערהייטען, ...ך מחבר צו: „שרעקען דארפט איהר זיך (יודען), ווייל אוקראינע וועט ווען ... און קיינמאל נישט אייער". „מיינט נישט, אז מיר וועלען שוין טויט. די אלע ...ן זענען דערשאסען געווארען דורך אייערע (!) רוסיש-ארמעער און משפקיסטען ... נישט געשטארבען".

... צוליב וואס דער „גלאס פראוודי" ברענגט אזוי אויספיהרליך דאס דאזיגע ...ם-ארטיקעל איז קלאר. מ'וויל אין דער לעצטער מינוט פרובען וועקען בא די ...ינער זייער „נאציאנאלע" געפיהלען, וועלכע ערלויבען זיי נישט צו שליסען ...ק מיט די יודען, ווייל דערמיט „ווערט געבאכטאל פערשוועכט דער היילינער ... פון פעטליורא'ן".

...און כדי נאכמעהר צו בארייצען דעם אוקראינישען שאָוויניזם ציטירט מען ...ניקיס אנ'ארטיקעל, אין וועלכען ס'וועט ווערען פערטעסטענט, אז פעטליורא ...א די נשמה שולדיג אין די פאגראמען, און באלד נעהמט אנ'הבטחה פון ...ר דערמאגטען רוסישען עמיגראנט, אז ביים צוריק אויפשטעלען דאס אמאליגע ...גד וועט אוקראינע בעקומען זעלבסטשטענדיגקייט.

...זעלבסטפערשטענדליך, אז דער דאזיגער גיבער „סאנאטאר" בעגען בלאק פון ...ציאנאלע מינדערהייטען וועט העלפען אונקס אזוי ווי די פריהערדיגע. מ'איז ... כאראקטעריסטיש, ווי די ח"ח סאנאטארען האבען פערלוירען די קאפ צוליב'ן ... פון קאַסיקאוסקי, אז זיי ווארפען זיך שוין אויף אזעלכע מיטלען.

בן-משה.

ווי דארף אויסזעהן די רעקאנסטרוקטיווע ארבייט צווישען אייראפעאישע יודען אין די קומענדע פינף יאהר?

פון ד"ר בערנארד קאהאן.

II.

דער יונגער דור.

די צווייטע גרויסע שטעמפעל, וואס וואס אויך ווייטער מוזען פערזעהן ווערען, איז די קינדער-פערזארגונג.

פון פערשידענע זייטען איז לעצטענס געשטעלט געווארען די פראגע „ווי קומט עס, וואס הייסט צו מאַך, ביז יעצט נאך דער מלחמה, דארף דער דזשאינט זארגען פאר מעהר מלחמה-יתומים ווי אין די יאהרען תיכף נאך דער מלחמה? פון וואַנען נעמען זיך איצט נאך אזוי פיל מלחמה-יתומים?"

די, וואס שטעלען די דאזיגע פראגען, פאלען אריין אין א גרינגליבען טעות. נישט וועגען מלחמה-יתומים האנדעלט זיך עס מעהר, נאר וועגען יתומים בכלל און נאך מעהר — וועגען קינדער-פערזארגונג און אלגעמיין. ווען דער מין ארבייט איז אנגעהויבען געווארען, האט דער דזשאינט ווירקליך געמיינט א כמעט אויסשליסליך די קינדער, וואס זענען געווען מלחמה-קרבנות — יתומים פון דער מלחמה און פאגראמען. ער האט געהאט א בעשטימטע צאהל קינדער אונטער זיין אויפזיכט — בלויז די קינדער און נישט קיין אנדערע.

מיט'ן איבערגעבען די ארבייט צו דער לאקאלער בעפעלקערונג האט זיך אויך געביטען די אחריות פון דזשאינט. די שטאמפעלישע קאמיטעטען, וואס האבען זיך אומגעטון ארגאניזירט צוליב דעם צוועק פון יתומים-פערזארגונג, האבען נישט געמאכט קיין חלוק און דער סבה, וואס האט ארויסגערופען די פער'ע יתומישקייט פון דעם אדער יענעם קינד. צו די עלטערן זענען געשטארבען בעת דער מלחמה, אדער פון א פאגראם, אדער פון הונגער בשעת'ן לעצטען קריזיס — אלץ איינס איז דער יתום געפאַלען אויף דער געזעלשאפטליכקייט פון דער שטאט. און מאלעריג די קינדער-פערזארגונג פאר דער אויפזאַמע פון דער לאקאלער יודישער בעפעלקערונג האט דער דזשאינט געגעבען זיין חלק און דער ארבייט אויף דעם שטייגער, אז זי איז אוועקגעשטעלט געווארען פון דער בעפעלקערונג אליין. די צאהל יתומים האט זיך דערפאר נישט געמינדערט, נאר איז פערגרעסערט געווארען. געמארגענט חשבון בלויז פינפצען פראצענט פון די מינדערן, וואס וועגען גיליטן פאר דער קינדער-פערזארגונג און לאקאלעריג דער יודישער בעפעלקערונג פון די פראצענט פערזארגונגעקען שאפען די אומרעגע פאלגענדע פראצענטען, האט דער דזשאינט אויך זיך אין פוילען און אנדערע לענדער א צאהל פון 22.000 קינדער צו פערזארגען.

די צאהל יתומים אין פוילען אליין, וואס שטעהען אונטער אויפזיכט, איז 18.500, פון וועלכע א דריטעל ווערען אויפגעהאלטען אין 120 אנשטאלטען. 7000 קינדער קריגען א פאר-פיליגע אינהייט-אנדערער-ווייזען איז אין ווארשעוו— מען און פריוואטע מיטטעלען. די ארגאניזאציע — דער פערבאנד פון יתומים-צענטראלען — וואס פיהרט אן די ארבייט אין פוילען, צעהלט איבער 51.000 מיטגלידער. דער אויפבוי פון אזא „פערבאנד" איז לייכטער אנגעקומען אין פוילען, וואו די יודישע געזעלשאפטליכקייט איז אויך פאר דער מלחמה געווען ארגאניזירט און פערשידענע פארמען. עס וועגען אבער פאראן געגענדען, ווי מזרח-גאליציען און סובקארפאטיע, וואו קיין סימן פון אזא געזעלשאפטליכקייט און פריהער נישט געווען, און די ארגאניזאציעס פאר יתומים, אויך די אנשטאלטען און שולען האבען ערשט נייע געבויט ווערען. פון דער אלגעמיינער צאהל 2,700 יתומים, וואס יעצטער אויפגעהאלטען און טייערסטע-קלאן-ווארשוי, קריגען 900 א פראפעסיאנעלע בילדונג.

ווי אלס, אדער יענע עס זאלען נישט זיין די לאקאלע ארגאניזאציעס פאר יתומים-שוץ, ווערען זיי אבער וואס ווייט מעהר אלץ מעהר קאמפעטענט. חנוכינען מאז שאפען ווי שוין און פוילען פיפציג פראצענט פון די געזאמטע, וואס וועגען גיליגע פאר דער יתומים-פערזארגונג, און קיין צוויי-פיהל נישט, אז און א יאהר אדער צוויי ארום, זאל זיך דער פראצענט בעדייטענד פערגרעסערן, א ן פיר נויטיג בעדייטענדיגען איז אויך משגליך, אז שוין צו ענדע פון 1929 וואלטען זיי זיך קאנען בעטעהן אינגאנצען אהן דער שטיצע פון דזשאינט. און אנדערע לענדער קאן עס דויערן עטוואס לענגער.

אבער ווי עס זאל נישט זיין, איז די אמעריקאנער שטיצע פאר דער יתומים-פערזארגונג נאך אנ'אומבעדינגטע נויטווענדיגקייט און מוז פון די קומענדע עטליכע יאהר.

אויף אנדער די יודישע יתומים-פערזארגונג וועט אין א צווייטע-דריטע יאהר ארום קאנען אנגעפיהרט ווערען מיט אייגענע כחות, וועט די פראג. אויפבויהונג פון דער יודישער יוגענד נאך א גאנץ לאנגע צייט מוזען האבען די שטיצע פון אמעריקאנער יודען. אויף וויפיל דער גאנצער ווירטשאפט פון יודישען לעבען מוז געפיהרט ווערען אויף יסודות פון פראדוקטיווער ארבייט, און עס נאך ווילטמיגער בנוגע צו דער אויסבילדונג פון יונגען דור, וועלכער מוז זיך אפרייסען פון די אלטע יודישע פרנסות. און פערגלייך מיט דער צאהל קינדער און יוגענדליכע, וועלכע רייכען זיך צו לערנען א מלאכה, איז די צאהל פון די עקזיסטירענדע פאך-שולען זעהר קליין. ווייטער צאהל מוז פערגרעסערט ווערען. מען מוז געבען דעם יונגען דור א פלאץ אין פראדוקטיווען לעבען פון די עקאנאמישע-אינדוסטריעלע לענדער. דאס איז נישט קיין קלענערע אחריות, ווי דאס אויפהאלטען די קינדער ביים לעבען אין די צייטען פון מלחמה און קריזיס.

און דער זעלבער מאס איז אויך אונמעגליך אפצושאצען דעם קאלאסאלען ווערט פון דער אלגעמיינער און יודישער ערציהונג. מען זעהט, אז דאס אויפהאלטען שולען פון פערשידענע מינים האט געקאסט מיליאנען — עס איז אבער נייטיג ווען איינגע פון די פראדוקטיווע ארבייטען פון דזשאינט און אויך ווייטער די לאקאלע טריפעס וועלען נישט זיין אומשטאנד מיט אייגענע מיטלען, אדער מיט דער שטיצע פון זייערע בעפעלקערונג רעגירונגען ווייטער צו פערשפרייטען זייער שול-סיסטעם, וואס איז די גרויסע קולטורעלע ארבייט אויך פארשרען ווייטערדיגע הילף.

געזונד פערזארגונג און אנדערע ארבייטען.

אזוי ווי די יתומים-פערזארגונג, אזוי איז אויך די מעדיצינישע ארבייט שוין געווארען אינגאנצען די אויפנאבע פון לאקאלע יודישע ארגאניזאציעס. דער „טאז" און פוילען האט לעצטען מאל שוין געשאפען איהר פינף-יעהריגע עקזיסטענץ. די ארגאניזאציע האט פון 10 טויזענד מיטגלידער, האט 36 אמבולאטאריען מיט 48 אמבולאטאריעס, איינע קליניקס, צאהן-קליניקס און אנדערע. און משך פון יאהר 1926 האבען נישט ווייט ווייניגער ווי 53.500 פערזאן בעזוכט די אמבולאטאריעס פון „טאז" און 81.000 שול-קינדער זענען אונטערזוכט געווארען ריין פון „טאז"-דאקטוירים. 3.300 וויגע קינדער זענען געהאלטען געווארען און די מנצ-הויזען און אנדערע אנשטאלטען. ארום צוועלף תוכרים קינדער זענען קאריערט געווארען פון פאגד; 1500 שולגרויגלאזע האבען זיך געפינען אין 4 אנשטאלטען. א רייע ארגאניזאציעס פאר דער קינדישער ענטוויקלונג פון דער יוגענד ווערט פון „טאז" אנגעפיהרט. פאר דער געזעלשאפט ארבייטען 160 דאקטוירים, 21 רענטגענען, 6 פארמאצעווטען, 76 פלעגערינס און 17 אנב-מטרוקטארען.

די צופערן וועלען מסתמא נישט זיין פיל נעשגריגער אין 1927. און צווישען אויף דער גאנצער ארבייט האט דער דזשאינט הייסטיגעס יאהר געגעבען דעם „טאז" בלויז 90.000 דאלאר. די אנדעריגע גורינגע געלדער זענען געזאמעלט געווארען פון דער געזעלשאפט גופא.

דאס זעלבע, וואס עס ווערט געטון פון „טאז" און פוילען, ווערט געטון פון דער „אזע" און ליטא, לאטוויע און בעסאראַביען. פאר 1927 האט די ארגאניזאציע געקריגען פון אונז 48.000 דאלאר. מעגליך, אז און אלע דערמאנטע לענדער וועט צווישען מיט'ן וואוקס פון די לאקאלע בעשטייערונגען פאר דער מעדיצינישער א ן געזונט-ארבייט, מיט דער צייט זיך העכערן די שטיצע פון דער רעגירונג, און די געזעלשאפטען וועלען אינגאנצען זיך קאנען בעטעהן אהנע אהן זייטיגער הילף. אבער ווען דער מעגליך וואס קומט, קאן גענוי נישט פאר-אויסגעזעהען ווערען און שוין צוליב דעם לאנגעשטער פון די ארגאניזאציעס און דער גרויסער ארבייט, וואס זיי טוען, און וויכטיג, אז די שטארקע פאזיציעס, וואס זיי האבען פערנומען און יודישען לעבען, זאלען פערפעסטיגט ווערען.

עס וועגען דא נאך פערשידענע ווייטעגע טעטיגקייטען, וואס ווערען פערבונדען מיט דער ארץ ישראל ארבייט. אט, למשל ווענען ערשט היינטיגעס יאהר אויפגעבויט געווארען די לעצטע היימער פאר די פריסטער הומאלאנג און די פאמיליעס, וואס האבען זיך יאהרען אפגעהאלטען און די בתי-מדרשים, האבען בעקריגען היימען. המלאכות-ארבייט האט נאך בעטייט געווען ווערען און טאלאניקע. און איינגעג לענדער און האלענס ווענען אלץ פערלאנען עמיגראנטען, וואס דארפען אדער זיך איינארדענען אויף די פלעצער, אדער ווייטערווארען ווייטער. און פערבינדונג מיט דער קינדער-פערזארגונג און נאך פון המנם צ מאג גויפיג און דארט אויסצושטאטען און רעמאַנטירען פערשידענע אנשטאלטען: הייזער ווערקשטעלען, יתומים-הייזער, היימען פאר לערן-יונגלען א.א.וו. און אויף אז די ארבייטען און און לעצטען יאהר אויסגעגעבען געווארען 140.000 דאלאר. און צ ראמשטאלונג מיט דער קינדער-פערזארגונג מוזען נאך אויפגעהאלטען ווערען און פערשיידענע לענדער 43 זאמער-קאלאניעס פאר קינדער, אויף וועלכע עס זענען אויסגעגעבען געווארען 25 טויזענד דאלאר. עס קאנען אויך נישט פאראויסגעזעהען ווערען אזעלכע אומגערעכטע פאסירונגען, ווי למשל די פאַפלאנצונג און נאלינצייען און עהנליכע, אויף וועלכע צוועק טויזענד דאלאר און היי-יאהר אויסגעגעבען געווארען.

דאס אלץ אבער זענען בלויז פראוויזאליען, וועלכע נעהמען מיט די שטיצע היימפט-ריוסטונגען און דער ווירטשאפטליכע ארבייט: די קרעדיט-געזעלשאפטען, קאאפעראטיוווען, קינדער-פערזארגונג, פראפעסיאנעלע און אלגעמיינע ערציהונג און מעדיצינישע פערזארגונג. און די דאזיגע היימט-ריכטונגען האט די ארבייט אויך ווייטער געפיהרט ווערען אויף א פרייטען מאסשטאב, און אויב נישט אויף מעהר יאהרען, און ווענינסטענס אויף די קומענדיגע פינף יאהר דער אמעריקאנער אנטייל און דער ארבייט אונבעדינגט נויטיג!

דער סאוויעטישער דיפלאמאט.

א ווארט וועגען דעם פערשטארבענעם אדאלף יאפע.

פון ד"ר א. מאָדוני.

ווען אדאלף יאפע איז ארויסגעשוואומען ווי א דיפלאמאט אין 1918, האט מען אין מאסקווא געקערט וועגען האלב-שפאסיג און האלב-ערנסט, אז עס איז זעהר נאטירליך; אין יענער צייט איז ער געווען דער איינציגער באלשעוויק אין אנ'אויסגעפרעסטען רעקיל.

געקערט האט מען, אז טראצקי האט איהם ארויסגעשיקט.

ער האט זיך ארומגעדרעהט דאמאלס אין קערענסקי'ס בעזאוסטען פרעד-פארלאמענט און וועלכען טראצקי איז געשיקט געווארען צו אויפרייסען. און דארט צו א קורצער בעגעגעניש ה'זט איהם טראצקי געקריגט און געזאלבט פאר'ן צוקינפטיגען סאוויעטישען דיפלאמאט.

ווען אדאלף יאפע האט זיך געלאזט הערען אלס באלשעוויסטישער דיפלאמאט, האט מען פון אלע זייטען געפרעגט: ווער איז ער?

איינציגע האבען געוואלט מאכען דעם איינדרוק, אז די באלשעוויקעס האבען געמאכט עפעס א מין דיפלאמאטישען לומד-חאַנ'ניק, א דיפלאמאטישען טאלאנט, פון וועלכען נאר יחידי סגולה האבען געוואוסט. אנדערע, מעהר סקעפטישע מענשען, האבען געזעהן אין דעם איינעם פון די משוגענע קאפריזען פון דער רעוואלוציע.

האט דער גראבער און האלב ווילדער מאטראז דיבענקא בעקומען ווערען דער מיניסטער פון פלאט, פאר וואס זאל אמנער, וואס הייסט יאפע, נישט קענען ווערען א דיפלאמאט.

זיין ערשטער ארויסטריט אויף דעם בעקאנטען בריסקער שלום האט קיין מיטען איינדרוק נישט געמאכט. ער האט דארט נישט בעשפילט די ערשטע פידל און בכלל איז ער דארט נישט געווען זעלבסטשטענדיג; עס איז געווען דער ערשטער דיפלאמאטישער ארויסטריט פון דער באלשעוויסטישער רעגירונג און אלץ קאפ פון דער פארטיי מיט לענין'ען בראש האבען געפיהרט די שלום-אונטערהאנדלונגען.

טראצקי מיט זיינע טעאטראלישע זשעסטען האט איהם פערשטעלט אין בריסק.

אבער געקערט האט מען, אז א. יאפע האט צוזאמען מיט דער הילף פון א גרויסער מחנה סעקרעטארען, דעם גאנצען מאטעריאל, וואס איז געווען נויטיג פאר אזעלכע זעהר קאמפליצירטע שלום-אונטערהאנדלונגען.

דער דאזיגער מענש האט פערמאגט א ביסעל בעשיידענקייט און ער האט זיך אפט געלאזט פערשטעלען פון אנדערע.

פון נאהענטע, פון מענשען, וועלכע האבען געארבייט מיט איהם, ווייס איך, אז ער האט געטון זיין ארבייט זעהר ערנסט, ער איז געווען זעהר ארבייטזאם און זעהר געוויסענהאפט.

קיין שארפער קאפ און קיין גרויסער אויפטויער איז ער נישט געווען.

אין דער פארטיי איז ער נישט געווען קיין קענטיגער און קיין וואגיגער מיטגליד, דערום האט מען פון איהם נישט געהערט, דארט האט מען איהם נישט געפיהלט.

ער איז געווען דאס שטעקעל צווישען די רעוואלוציאנערע וועלף.

מען האט איהם בכלל גאנץ ווייניג געזעהען און געפיהלט אין דעם לעבען פון סאוויעט-רוסלאנד, ווייל דאס איינער-

(ענדע — זייט 6)

ער איז געווען פון די סאציאליסטען, וועלכע טראגען א ריינעם רעקיל, א ווייסען קראגען און לאזען זיך ארומשערען די האר און די בארד אין דער צייט.

ער איז געווען פון די רעוואלוציאנערען, וואס רעדען רוהיג, וואס הערען זיך צו צו דעם, וואס זיי אליין רעדען און קענען מיט א געוויסער העפליכקייט אויסהערען אמאל אויך אנ'אנדערען.

ער איז געקומען פון א פיינער בורזשואזער פאמיליע, האט בעקומען א סאַלידע ערציהונג און האט גאנץ גוט געקענט איינינע שפראכען.

הכלל—ער איז געווען א רעוואלוציאנער און א וועלט-מענש.

ער האט אויף צופיקעניש דער בורזשואזיע נישט געטוישט די נאז מיט'ן ארבעל און די קאפיטאליסטען אויף צולהכעיס נישט גערעדט קיין גראבע ריד, בעצם א גאנץ שטילער און געמיטליכער מענש.

די רעוואלוציאנערע מאסען האבען פון איהם נישט געוואוסט, ער האט אויך פלאקאטפארמעס קיין הייסע רעדעס נישט געהאלטען און האט זיך אויף בעריקאדען נישט געשלאגען; אין די קענע קרייזען פון דער רעוואלוציאנערער אינטעליגענץ האט מען איהם געקענט, אבער נישט נאהענט און נישט אינטים.

ער איז געווען א בעל-הבית'שער רעוואלוציאנער.

ער איז געווען א קאמיניסט פון לעאניד קראס'ס ט"פ, אמת מיט ווענינער גלאנץ און מיט ווענינער ... פון קראסין'ען.

ער איז געווען א יוד, אבער ווי אלע גאטסאקרטיגע מארקסיסטען האט ער מיט יודען און יודישקייט גאר נישט געהאט צו טון.

...ר נציב-העליון איז דער קאלאניע „ראש-פנה".

...ושלים (יט"א) די טאג האט ... נציב העליון פון ארץ ישראל, ...מארשאל לארד פלומער מיט זיין ...אין ער בעגלייטונג פון ה' אנד... ...ארגאניזאציע קאמיסאר ... בעזוכט „ראש פינה", די עלטעסטע ...ע קאלאניע און גליל העליון. די ... געטעט זענען בעגריסט געווארען ...רב ... און ה' פרזלא פאר ... פון כ.ק.א פון די קאלאניע ...מאגאזין, וועלכער האט זיך געווענדעט ...צום נציב העליון מיט דער בעטע ...ן רעגירונג זאל אויסטיילען א ביטע ...ערונג פון דעם אומבארט-צאהל, וואס ...ן ארייפגעלעגט אויפ'ן ארץ ישראל... ...ק ביים ארויפגעהן קיין עגיפטען. ...רעקוויריען דעם צאל-טאריף ביים ... קיין עגיפטען יואלט פערגרעסערט די עקספארט-מעגליכקייטען פון עגיפטען און זאל אויך אויף גיין אויך פערבעסערן די לאגע פון די יודישע קאלאניסטען און ארץ ישראל.

לארד פלומער האט צוגעזאגט צו בעטראכטען די דאזיגע בקשה און ווי ווייט מעגליך איהר ענטקעגענקומען. ער האט דערפאר אויסגעדריקט זיין פערוואונדערונג צוליב דעם וואס דאס לאנד אליין פערמאגט וועגן פאלעסטינישער טאבאק, בעת עס ווערט אומפארטירט און א גרויסער צאהל אויסלענדישער טאבאק פון גרינע-גלאבה, טערקיי און זאגאר פון לינע.

לאדזשער כראניק.

צוגאב-פאבאר קאמיסיע.

(מ) היינט, מאנטאג דארפען זיך שטעלן צו דער צוגאב-פאבאר-קאמיסיע אין לאקאל אויף טראוגוטא 10 אין די שעה'ן פון 8 ביז 15 די מאנסליט געבוירענע אין די יאהרען 1883 ביז 1906 וואס האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט צו קיין פאבאר-קאמיסיע און וואס האבען דעם 1. אויגוסט געוואוינט אין לאדז אויפ'ן שטח פון די פאליציי-קאמיסאריאטען 2, 3, 5, 8, 9 און 11.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1907

דאס פאליציאנאיש-מיליטערישע ביוראָ ביים מאגיסטראט מאכט בעקאנט, אז מארגען, דינסטאג דארפען זיך שטעלן צו דער רעגיסטראציע אין לאקאל אויף טראוגוטא 10, די געבוירענע אין 1907, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 11. פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז P.

פאר נישט צושטעלן זיך אהן א נעהעריגען מאטיוו אין ריכטיגען טערמין דראָהט א שטראף פון 500 זל. אדער 6 וואכען ארעסט אדער אויך ביידע שטראפען צוזאמען.

ווער דארף זיך שטעלן צו די צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען?

(ג) לויט דער פעראָרדנונג פון ד. א. ק. 4 פון לאדז דארפען צו די צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען זיך מעלדען אין ביידע שטאטישע פ. ק. או"ס אין די טעג פון 15, 16, 17, 18, 19 און 20. דעצעמבער ד. י. אלע רעזערוויסטען (קאטעגאריע A, C, I C) פון די יאהרגענג 1901, 1899, 1887, ווי אויך דארפען זיך צושטעלן די יאהרגענג 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, וועלכע האבען אין 1925 און 1926 זיך נעדארפט צושטעלן צו די קאנטראל-פערזאמלונגען און דאס נישט געטון צוליב פערשידענע סבות.

די צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען וועלען זיך אנהויבען פינקטליך 9 פריה. אלע רעזערוויסטען מוזען מיטברענגען די מאביליזאציע-קארטען און די אנדערע פערזענליכע דאקומענטען.

די פערזאנען, וואס וועלען צום בעשטימטען טערמין זיך נישט צושטעלן צו די צוגאב-קאנטראל-פערזאמלונגען וועלען בגוואלד געבראכט ווערען צו אויסערגעוועהנליכע קאנטראל-פערזאמלונגען און וועלען אויך צוגעצויגען ווערען צו שטראף-פעראנטווארטליכקייט. פאר'ן פערלוסט פון צייט וועלען די דאזיגע פערזאנען נישט האבען קיין רעכט צו מאהנען ביי דער מיליטער-מאכט קיין שום בעשעדיגונג.

א סוף צו די ביזוויליגע באנקראטען.

לאדזשער טיכער-פאבריקאנטען לאזען איינזעצען אין טורמע די באנקראטמאניקעס.

(—) די לאדזשער טיכער-פאבריקאנטען האבען לעצטענס געשלאסען ארייגצוזעצען אין טורמע זייער א באנקראטמאכער - מען כוהר משה רימערמאן פון קראקא פאר א ביזוויליגען באנקראט.

ווי מיר ערפאהרען איצט, האבען די וועלכע טיכער-פאבריקאנטען אויף זייער פערזאמלונג, וועלכע איז געלעגען פאר-געקומען, אנגענומען א בעשלוס גום צו רעגולירען מיט דעם בעל-חוב און זיי האבען אויסגעקליבען א קאמיסיע פון 3 פערזאנען, צו וועלכער דער בעל-חוב מוז זיך ווענדען וועגען ערלעדיגען דעם חוב מיט אלע פאבריקאנטען.

אויף דער זעלבער פערזאמלונג איז אויך בעשלאסען געווארען ארויסצוטרעטען געגען דער באנקראטמאכער פירמע: י. יאנאווסקי און בענדיט שטערענבערג פון נאוואָ, וועלכע האבען הובות ביי די פירמעס יא-נאווסקי, דארפען זיך ווענדען און דער צאגעשלעגענהייט צו ה' גוטמאן זולבער-שטיין, טיכער-פאבריקאנט, נאוואָמיישא נאס 16. דאס זעלבע איז גילט אויך אנדערע באנקראטמאכער פירמעס.

אן'אלטער קאוואליער העוגט זיך אויף,

וויל דער פאטער לאזט איהם נישט חתונה-האבען

א קאמישע, אבער אמת'ע מעשה.

(ג) אין דארף ליזשני, גמינע וויטש פון אגראוו האט א 30-יעהריגער פויערישער קאוואליר, א געוויסער פלאטניסשעק זיך געוואלט אויפהענגען און זיין פאטער'ס ממאראלאָ.

די סבה פון דעם איז זעהר א לעבענס-פערדריסליכע:

פלאטניטשעק'ס פאטער, אן'אלטער שטערבער, איז א גרויסער עשיר אין א צעסון. דער זוהן איז געקומען "אין די יאהרען", האט ער בעשלאסען חתונה צו האבען, אבער דער אלטער פאטער האט קיינמאל אויף דערויף נישט דערלאזט.

א פערביטערטער האט דער זוהן ביי-שלאסען זיך נעמען צו זיין אן פאטער — און נעמען זיך אויפהענגען.

דער אלטער קאוואליר האט זיך פער-שלאסען אין שייער, גענומען א שטריק, געמאכט א פעטליע און, ארויפקריכענדיג אין דער פעטליע, דעם האלו, זיך אויפ-געהאנגען. צום גליק איז די שטריק געווען צו שוואך, איז דער פויערישער זוהן צו שווער.

איז נישט גוט, אבער היות מ'איז סאל סקמה צו נעמען און גרויזאמען פאטער האט ער זיך נישט געוואלט אפזאגען, האט ער געפרובט זיך צו הענגען אויף א דראָהט. די דראָהט האט זיך געריסען פאר אינטער-וואס און אויפ'ן אמת. א צאפלענדיגען האט מען איהם געפינען און פעלד-שטאל. עס איז אבער דעם אלטען פויערישען קאוואליר געלונגען אפצוראטעווען. צו דער פאטער וועט איהם איצט שוין לאזען חתונה האבען, איז א ספק.

מען שמועסט אבער, אז דער אלטער פאטער האט זיך "געוואשען" צום זוהן און געטויטען איהם לערנען מעהר זיך נישט צו הענגען.

נייער "אפאטרונעק"-זאל אין פאזנאנסקים שפיטאל.

(ג) אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל איז אויפגעבויט געווארען א צווייטער נייער "אפאטרונעק"-זאל. דער נייער אפאטרו-נעק-זאל געפינט זיך קעגענאיבער דעם אפעראציע-זאל און קאסט העכער 20 טויזענד זל.

וואס ווערט היינט געשפילט

אין די טעאטערן און קינאס?

פילהארמאניע — קינסטלער-קאנצערט. ארויסטריט פון ראבערט קא-זאדעזוס.

ארטס — "די מוזיקע".

שטאטיש-טעאטער — 7.30 אוו. "היומאלאגיע".

פאפולארני — אויף אגראדאווא 18 "כלאפי".

קאמער-טעאטער — "פורע טלאָפי".

גאזג — "שקאלא פעצאלונקוב".

סאלגנדיד — 12. דיאמאנטען.

גראנד-קינא — "דער דעמאן פון צירק".

אדעאן — "מאן קאנפול — בין איך".

גאוואשטשי — "די שיף פון די פערפאלגטע".

קארסא — "א מענש, וואס האט געזעהען דעם טויט".

שטאטיש קינא — פאר דערוואקסענע "די פלאמענדע נאכט" פאר יוגענד "פאט און פאטאשאן".

מארגען א פערזאמלונג וועגען "תרבות".

מארגען, דינסטאג, 8.30 אוונט קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א העברעאישע פערזאמלונג און צוזאמענטרעפונג מיט דעם פארשטעהער פון צענטראל-קאמיטעט פון "תרבות" אין פוילען. רעפערירען וועלען ד"ר א. האווענגבוים און ה' מ. ליכטמאן אויף ד. ט.: "די העברעאישע קולטור און דער ציוניזם".

צום פירטען יאהרצייט יוסף אוריזאהן ז"ל

די ביינער פון פאפולערען עסקן ווערען היינטיגע אריבערגעפיהרט קיין ארץ-ישראל.

מיער יאהר זענען פערגאנגען זייט עס איז נפטר געווארען יוסף אוריזאהן ז"ל און פריש איז ער געבליבען אין זכרון ביי די אלע, וועלכע עס האבען איהם געקענט און געקומען מיט איהם אין בע-ריהרונג אויף פערשידענע געביטען אין כלל-זאכען. און ווער אין לאדז האט איהם נישט געקענט? אלע וועלכע עס האבען נאר א שטיקעל שייכות צום כלל ישראל און נעמען וועלכען ס'איז אנטייל ביי געזעלשאפטליכע ארבייט אין לאדז אין נאציאנאלע, קולטורעלע און פילאנ-טראפישע זענען די לעצטע יאהרען פון זיין לעבען ענג געווען פערבינדען מיט איהם, דען אויף די אלע געביטען איז דער גרויסער נפטר געווען די צענטראל-פיגור, און אלע האבען איהם געשעצט און געאכטעט פאר זיין ערליכע איבער-געגעבענע ארבייט און געארבייט האט ער, וואס איז אזוי זעלטען צו געפינען ליידער ביי כלל טוער, נאר לשמה אהן שום פניות און דעריבער האט מען איהם טאקי אומעטום געהערט און זיך מיט איהם גערעכענט.

אבער נישט קוקענדיג דערויף וואס יוסף אוריזאהן ז"ל איז געווען א הייסער און איבערגעגעבענער ציוניסט, און ווי א סאלדאט איז ער געשטאנען אויף דער וואך פון די ציוניסטישע ארבייט, האט ער דאך נישט בעהערט צו די ענגע מארטיי-לייט, וועלכע קענען זיך נישט בעשעפטיגען מיט קיין אנדערע כלל-ארבייטען, צוליב פערשידענע פארטיי-פרינציפען. א ברייטע הארץ האט ער געהאט און אויסער די ריין ציוניסטישע ארבייט, ביי וועלכער ער איז געשטאנען אין אונזער שטאט אין דער שפיץ. אין די לעצטע יאהרען האט ער גענומען אן'אקטיווען אנטייל ביי פערשידענע אנ-דערע נאציאנאלע, קולטורעלע און פי-לאנטראפישע ארבייטען. די וואס האבען איהם געקענט נאהענט ווייסען אויך וואס פאר א משכיל איז ער איז געווען אין אידעלעסטען זין פון ווארט. און טאקי צוליב די אלע מעלות זיינע האט לאדז ביז היינט איהם נישט פערגעסען און נישט איין לאדזשער געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע זאגט נאך ביז היינט "חבל על דאבדין ולא משתכחין", דען זי האט נישט ביז היינט ווער עס זאל איהם פערטרעטען.

די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע האט געגעבען איהר פייערליכע הבטחה אריבערצופיהרען דעם גרויסען נפטר קיין ארץ-ישראל, און מיט גרויס פרייד וועט אויפנעהמען די לאדזשער יודישע בעפעלקערונג די ידיעה, אז ענדליך ווערט די הבטחה מקוים און דעם 14 ד. ח. וועלען די עצמות יוסף ז"ל פון דאנען איבערגעפיהרט ווערט אין דעם לאנד, צו וועלכען ער האט זיין גאנץ לעבען געשטרעבט און פאר וועלכען ער האט מיט מסירות נפש געארבייט.

די היגע בעפעלקערונג וועט בעשטימט געהמען א גרויסען אנטייל ביי בערפיהרונג פון נפטר, און האפען, אז איטס האט דער כען דאס יודישע לאדז וואס איהר גרויסען עסקן זיין פיל ווי ביי דער ערשטער לויה.

ש.

• •

די הכנות צו דער איבערפיהרונג פון ה' יוסף אוריזאהן קיין ארץ ישראל ווערען אנגעפיהרט. די קאמיסיע פון ציוני קאמיטעט, וועלכע בעשעפטיגט זיך מיט דער זאך, האט פעסטגעשטעלט דעם סדר: מיטוואך, האלב קומט פאר די עקסהומאציע און אנוועזענהייט פון פארשטעהער מאכט. 12 א זייגער אויפ'ן בית-עולמין א פייערליכע נאך דעם הספד וועט דער ארון טראגער-צוג איבערגעפיהרט די גאסען: פיוטרקאווסקא, סקא, אנדזשעיאווא, גדאנסקא דער שוהל "אהל יעקב"), צו (פערביי דער ציוניסטישער זאציע). און סקווערטאווא צו רזקס-באהן-הויף, וואו עס פארקומען הספדים.

דער ציוניסטישער קאמיטעט אויפגעשלאסען איינלאדונגען געוו זיך און דער טראגער אלע ציוניסטישע און נאציאנאלע גאניזאציעס און געזעלשאפט טאציעס און אינסטאנציען אנצו גלייטער פון די ארגאניזאציע לונגען זיך און דער לויה. אויך שאן טאגען ספעציעלע פארשטעה די צענטראלע ציוניסטישע אינסט עס איז רעדמער צו ווארשא, טראגער-צוג וועט פערזאמלען און א גראנדיעזע נאציאנאלע סטראציע.

אנגעזעהענע אמעריקאנער יודישע כלל-טוערין פרוי בעלא פעזונער קומט קיין לאדז.

היינטיגע וואך קומט קיין לאדז די אנ-געזעהענע יודיש-נאציאנאלע טוערין און אמעריקא, פרוי בעלא פעזונער, וועלכע וויילט די לעצטע צייט אין פוילען.

פרוי פעזונער איז בעקאנט בעזונ-דערס אין אמעריקא מיט איהר ענערגי-שע ראיז פראפאגאנדע טעטיגקייט זייט א ריהע יאהרען לטובת דער יודיש-נא-ציאנאלער פרויען-בעוועגונג. זי האט בערייזט כמעט די גאנצע וועלט, זי האט בעזוכט גאנץ אמעריקא, אזיען (כינא און אינדיען), ניי-זעלאנד און אויסטראליא. אומעטום האט זי ארגאניזירט די יודי-שע פרויען פאר דער ארץ ישראל ארבייט. לעצטענס איז זי געקומען צום ערשטען מאל קיין פוילען. און ווארשא איז זי די לעצטע טעג ארויסגעטרעטען מיט א זעהר גרויסען ערפאלג אויף צוויי פרויען-מיטינגען.

פרוי בעלא פעזונער, וועלכע קומט צו דאמען מיט פרוי ד"ר לעווינזאָן פון ווארשא, וועט זיך דא בעטייליגען אין דער פייערליכער ערעפנונג פון קלוב ביים יו-דישען פרויען-פערבאנד פאר פרויען-ארבייט אין ארץ ישראל (ו.צ.י.א.), וואס וועט פארקומען דאנערשטאג, ד. 15. ה. ח. 8.30 אין אוונט אין אייגע-נעם לאקאל אויף קאשטשושקא אל. 21.

אינסטרוקטארען-קורס

פאר פערטיידיגונג פון גיפטיגע גאזען.

(—) היינט הויבט זיך אן אין לאקאל פון דער מלוכה'שער טעכניש-מיליטער-ישער אינסטיטוט 115 דער ליגע פאר לופט- און געגען-גאז-פערטיידיגונג א צוויי וועכענט-ליכער אינסטרוקטארען-קורס פאר פער-טיידיגונג פון גיפטיגע גאזען.

די קורסען וועלען ארגאניזירט געווא-רען דורך דער צוויי-ליגע פאר אפטיילונג פון גיפטיגע גאזען און דער לאדזשער וואיעוואדשאפט.

גרויסער רענטגען-אפאראט צו היילען ראק-קראנקע

(—) דעם 8-טען ד. ח. איז אין קאל פון דער לאדזשער געזעלשאפט בעקעמפען די ראק-קראנקהייטען ריקאווער (175) געבראכט געווארען גרויסער רענטגען-אפאראט אויף בעלויכטונגען. אזוי ארום איז דער ווער אינסטיטוט צו היילען מיט ראק-קראנקהייטען געווארען איינער די גרעסטע פון דעם מין אין פויל...

וועלכע מאוויארניעס מוזן האבען קאנצעסיעס?

(פ) ווי בעקאנט טוזען לויט'ן אינדוסטריעלער געזעץ די קאווי... האבען קאנצעסיעס. די אויפ... מאכט ערקלערט, אז קאנצעסיעס האבען נאר די קאוויארניעס, וואו... רען אהנע געטרענקען, דאגעגען די... האבען פטור דערפון.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(177-טע פארטזעצונג.)

די גרעפין איז געשטאנען רוהיג און זיך צוגעזעהן, וואס איהר זוהן האט געטון. ווען עס וואלט געווען הלער, וואלט מאקס געזעהן, וואס עס טוט זיך ביי זיין מוטער אויפ'ן געזיכט. ווי אויף איהר שטערן האט זיך בעוויזען א קרעפט אוונט און ווי זי ציטערט ביי יעדען קרעכץ פון פערמערדעטען אלטער.

אויך מאקס איז א ביסעל געקומען צו זיך און האט געפיהלט, אז ער האט זיך איבערגעאיילט.

דער אלטער מאן איז אויסקנעלענגען נאך עטליכע מינוטען און האט נאך שטילכראפט געקרעכצט. באלד אבער איז ער געקומען צו זיך. ער איז געווען ווימליך פערוואונדעט. ער האט געוואוסט, אז ער קען שוין נישט לעבען און ער האט אויסגענוצט די לעצטע מינוטען פון זיין לעבען, כדי ארויסצורעדען זיך פון הארץ.

— טראג מיך ארויף אויפ'ן בארג — האט ער געקרעכצט — דארט וועל איך עס ענדקלאגען דעם הימעל און די ערד. לאזען הערען די שטומע בוימער, אז א זוהן האט געטויט זיין פאטער און די מוטער האט איהם אנגערעדט דערצו. לאזען הערען די אייביגע שטערן, אז א פרוי האט פערנארט איהר מאן אין א וואלד, אז איהר זוהן זאל טויטען זיין פאטער. זיי פערשאלטען, נידערטרעכטיגע, ביזע שלאנג! זיי פערשאלטען אונמענש, וועלכען איך מוז, ליידער, רופען מיין זוהן! זיי פערפלוכט אויף אייב—ביג שלעכ—טער אונ—גע—טיר—לי—כער מענש—זוהן!...

מאקס און די גרעפין האבען געהערט, ביידע זענען געשטאנען ווי פער-שטיינערט און האבען זיך נישט געקענט ריהרען פון ארט. זיי האבען נישט בע-קענט ארויסזאגען קיין ווארט. יעדעס ווארט, וואס דער שטארבענדיגער האט ארויס-גערעדט, האט זיי געשטאכען ווי מיט מעסערס. זיי האבען געוואלט ענטלויפען. זיי האבען נישט געקענט.

דער אלטער מאן האט נאך געציטערט א געוויסע צייט. דאן האט ער זיך אויסגעשטרעקט און איז געבליבען ליגען טויט. מאקס האט גוט געטראפען.

עס האט זיך אויפגעהויבען א לייכטער ווינד. די בוימער האבען אנגעהויבען צו רוישען. ערגיץ ווייט אין וואלד האט א פויגעל אנגעהויבען צו שרייען. מוטער און זוהן זענען געקומען צו זיך. מאקס איז געווען דער ערשטער, וועלכער האט זיך אויפגעכאפט ווי פון א שווערען שלאף.

— קום, מוטער! לאמיר ענטלויפען פון דאנען — האט ער קוים ארויס-גערעדט.

— האלט מיך צו, מיין זוהן! — האט די גרעפין געבעטען — איך קען נישט געהן!

מאקס האט זי אנגענומען פאר'ן ארעם און האט געזאגט געכאפט:

— קום, מוטער, לאמיר ענטלויפען פון דאנען!

ווען זיי זענען אוועקגעגאנגען נאך עטליכע שריט האט זיי אויסגעוויזען, אז מען געהט זיי נאך. זיי האבען ביידע א ציטער-געטאן און האבען זיך אומגעקוקט. זיי האבען געזעהן דעם טויטען, ווי דער טויטער ליגט אויף זיין ארט און ריהרט זיך נישט. ווייטער האבען זיי קיינעם נישט געזעהן.

— אך! מוטער, עס וואלט פיל בעסער געווען, ווען מיר וואלטען גארנישט געקומען אהער — האט מאקס געזיפצט — איך האב געטויטעט א מענש.

די גרעפין האט געשוויגען.

— דו ביסט אויך זעהר אונרוהיג און אויפגערעגט, מוטער — האט מאקס ווייטער געזאגט — וואס איז דיר?

— איך ווייס נישט. יעדעסמאל, ווען איך האב דערזעהן דעם דאזיגען בעט-לער, האב איך מיך דערשראקען.

— נו, יעצט וועסטו זיך שוין מעהר נישט שרעקען, מוטער. ער איז טויט! פארוואס האב איך איהם געטויטעט? וואס האט ער מיר געטון?

— רעד נישט מעהר פון איהם, מאקס! עס איז שוין פערפאלען! וואס האט מען צו רעדען דערוועגען?

זיי זענען צוגעקומען צו דער קארעטע, האבען זיך ארייגגעזעצט און זענען אוועקגעפאהרען א היים. די גרעפין האט זיך דערהאלטען איינגעגעבען בערוהיגט. זי האט שוין פערגעסען, וואס עס איז געשעהן און האט געהייסען גרייטען צום טיש די טייערסטע וויינען, וועלכע האבען זיך געפינען אין איהר קעלער.

מאקס איז געזעסען טרויעריג און פערטראכט. זיין מוטער האט איהם געבעטען ער זאל זיך זעצען צום טיש און זאל עסען מיט איהר. מאקס האט געוואלט. ער האט געוואלט אוועקגעהן. די גרעפין האט איהם געבעטען ער זאל נאך בלייבען מיט איהר. ער האט נישט געפאלגט און איז אוועק אין זיין צימער.

קאפיטעל 77.

ארום עלף אין אוונד איז אנגעקומען א קארעטע אין דארף טשעמ... און געבליבען שטעהן פאר'ן הויז פון גייסטליכען. דער גייסטליכער איז ארויס פון קארעטע און דערלאנגט די האנד דעם בישאף ווראנסקי, וועלכער איז געזעסען אין דער קארעטע.

— גוטע נאכט, טייערער פריינד! — האט ער געזאגט — מיין הויז איז אייער... ארעם, אויסצורוהען דיך. מארגען וועל איך קומען צו דיר און מיר וועלען רעדען איבער אלעם. גוטע נאכט.

— גוטע נאכט! — האט דער בישאף געענטפערט.

די קארעטע איז יעצט אוועקגעפאהרען צום שלאס באשימאני. אין דער קארעטע זענען געזעסען נאך צוויי מענשען, דער בארון גאבי און דער בישאף ראגוסקי. ביידע האבען דעם גאנצען וועג גערעדט פרעהליך און פערגנוגליך. דאס גערעדט איבער פערשידענע זאכען, ביז מען איז צוגעקומען צום באשימאני.

בארון גאבי איז ארויסגעשפרונגען פון דער קארעטע, האט געעפענט די טיהער און האט ארייגעפיהרט דעם בישאף אין גרויסען זאל פון שלאס. דאס האט געברענט א לאמפ און ביידע גוטע פריינד האבען זיך אומגעקוקט.

— נו, ווי געפעלט אייך דער דאזיגער שלאס? — האט גאבי געפרעגט.

— דער שלאס מאכט אויף מיר א טרויעריגען איינדרוק — האט דער בישאף געענטפערט — איך ווייס נישט, ווי אזוי עס צו ערקלערען. איך ווייס נישט, עפעס פרעסט מיך, עפעס דריקט מיך אין דאזיגען שלאס.

— מעגליך, ווייל איהר זענט נאך נישט בעקאנט מיט איהם. ווען איהר ווילט, וועל איך שיקען מיינע דינער א תה. איהר וועט דאן נישט בלייבען גאנץ אליין אין דאזיגען שלאס.

— איך דאנק אייך, הער בארא! — האט דער בישאף געענטפערט — קומענדער וועט מיך בעדינען, מעהר דארף איך נישט.

(פארטזעצונג קומט.)

דארט, וואו עס ווערט פּראָדוקטיוויזירט דאס יודישע לעבען אין לאדז.

וואס „ארט" האט אויסגעטון אין משך פון די לעצטע 5 יאהר.—די ארט-פּלענער אויף ווייטער.—לאדזער „ארט" שטרעבט צוצוגרייטען די היגע יודען צו קענען ארבייטען אין די אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען.

דער גרויס-אינדוסטריעלער ה' אשר קאהן שענקט דעם לאדזער „ארט" 43 מארגעס לאנד נעבען לאסק אויף גרינדען דארט א פערמע און גערטנעריי.

(נ) די באַשטרעבונג צו פּראָדוקטיוויזירען דאס יודישע לעבען, נעמט אָן וואָס אַמאָל אַלץ מעהר רעאַלע פאָרמען. א דאנק די נייע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע לעבענס-באַדינגונגען אין וועלכע די מאַסען יודישע באַפעלקערונג געפינט זיך, ווערט זי געצוואונגען צו פאַראינטערעסירן זיך מיט דער ראַציאָנעלער באַשעפטיגונג.

מיט דער ראַציאָנעלער באַשעפטיגונג פון „ארט", עקאָנאָמיש אויסגעבילדעטע פּראָפעסיאָנעלע פאַר-קורסען, צוגעפּאַסט צו די באַדערפענישן אויף די ערטער; די „ארט"-שולען גיבען גרויסע שיכטען פון דער יודישער באַפעלקערונג מעגליכקייטען צו פאַרדינען אויף חיונה פון פּראָדוקטיווער ארבייט און פאַרלאָזען די פרוהערדיגע לופט-פּרנסות.

„ארט" אין לאדז, אלס אינדוסטריע-צענטער, האט, וועלכעס בעשטעהט דערפון, געמוזט זיך צופּאַסען צו די היגע באַדערפענישן. און די פּערוואלטונג פון לאדזער „ארט" פיהרט אן איהר טעטיגקייט אין איינקלאַנג מיט די ספּעציפישע נויטען און באַדערפענישן פון די לאדזער יודען. „ארט" לייזט אבער ניט בלויז א גרויסען דוחק אין מיטלען. דער איינציגער „ארט"-חודש און דער עיקר אנימאַציע צו וועקען און מאַכען די יודישע געזעלשאַפטליכקייט און מאַכען ביי איהר אויפמערקזאַמקייט פאַר דער ארבייט פון „ארט". נאָך גליק ווערט די צוזאמענהאנג פון דער פּאַראַלעלער ארבייט און די וועלט אויף אלע ארבייטס-געביטען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די לאדזער פאַרוואַלטונג פון „ארט" אויף מיר אנגעגעבען:

א פּרעסע-קאָנפערענץ

פריי דאָרט די לאדזער אינטערוויו צו טון דער היגער יודישער באַפעלקערונג, וועלכע זי האט אלס צוגעשטעלט פון „לאדזער „ארט".

די ה"ה ד"ר ווישניאוועצקי, ד"ר איינער, דיר. לשקיר, סאַץ און משה-מע פאַר פרידריך האבען אלס אינטעליגענט צו דער פאַרזאַמלונג געוואָנען די פערזאָנאַלען וואס האבען פאַרטיגען פון לאדזער „ארט". קודם כל די גרויסע לאָקאַלען, וואס צייכענען זיך אויס מיט ווייטער ריינקייט, ליכטיגקייט און סטאַטוס. דערויף איז געמאַכט געוואָרען

א בעזוך אין די ארבייטס-אבטיילונגען פון „ארט":

1) די האַנד- און מאַשין-האַפטשריי באַשעפטיגט היינטיגען טאג 15 שילערינען, וועלכע מאַכען באַשטימטע פאָרטשריט אין דער מלאכה (דער באַשטימטער בעהרטער איז די קלענערע עקספּאָנאַטען, מיט וועלכע די שילערינס פון דער האַנטפּריי ווערען אין דער אויסשטעלונגס-שאַנק פון דער געזעלשאַפט);

2) די וועש-נעהעריי מיט 50 שילערינס וואס ארבייטען אין צוויי שיכטען צו 5 שעה יעדע. אין דעם תּחום וועלען שפּעטער ווערען די שילערינס אויף אויסגעלערנט די צום פאַר גרעסערע אַמאַרגונגען, ווי האַנד-הענט, פּרזשינערעריי א. אז. וו.;

3) מאַנופאַקטור-קורס, 16 שילערינס, וועלכע ארבייטען פּלעטמאַ אויף וועבערע מאַשינען, וואס קאָסטען אויף אויטאָמאַטען מאַנופאַקטור פון אלע שעקען שטאָף.

4) די טריקאָטאַזש-אבטיילונג מיט 20 מאַשינען, 40 שילער, וואס ארבייטען אין צוויי שיכטען.

און אלע אויסגעלערנטע פאַרשויפונגען דויערן די קורסען פון 4 ביז 6 חדשים. עקזאַמענס ווערען לויט נויט פון 3 מאַל אין יאהר. די פּראַקטישע קענטעניסן ווערען לויט דער פּרוף-אויסמעסטער עקזאַמען, ווערען אויך טייל „ארט" האט זיין ארבייטסלאָקאַל פיל צעהנדליגער אינטעליגענטער ארבייטער און פיל מיטגלידער, וואס ארבייטען פאַר זיך.

די גרעסטע אבטיילונג פון „ארט" איז די ווערקשטעל פון

זאקען-קראַפּט-מאַשינען

(בעקומען אלס געשאַנק פון אויסלענדישע פירמען דורך דער פאַרמיטלונג פון ה' אייזענבערג און דירעקטאָר לעביך פון דער נייעסטער קאָנסטרוקציע; ביי די דאָזיגע מאַשינען פאַר זאקען-אויסארבייטונגען זענען באַשעפטיגט און 2 שיכטען 94 שילער.

דער שטאָלץ פון „ארט" זענען אויך די צוויי קאַרמאַן-מאַשינען. אויף דער דאָזיגער ארבייט איז פאַרהאַן אין לאדז מיטהאַלב 1 יודישער ארבייטער. די ארבייט ביי קאַרמאַן-מאַשינען ווערט יעדער נאָך געצאָהלטער, פון וואָנען נישט צו די ארבייטער פון יודען און די פאַבריקען. פון קאַרמאַן-אויסארבייט מאַכען. דעם ערשטען מאַטעריאַל זיך צו לערנען אויף די דאָזיגע קאָמפּליצירטע מאַשינען האט דערווייל געשאַפען די פירמע אייטינגאָן. א קורס „קאַרמאַן"-דאַר? דויערט 6 חדשים. געענדיגט קאַרמאַן-ארבייטער, ווערען פאַרזאָרגט מיט ארבייטסשטעלעס אין די פאַבריקען.

„ארט" האט בשעתו אויך געגרינדעט אינטעליגענטען א נייעם לימוד פון מלאכה ביי יודען — מאַרמאָר-פּלעטערייען. דער דאָזיגער פאַך האט נישט שטאַרק גליק גענומען און מ'האט די דאָזיגע קורסען געמוזט ליקווידירן.

אין דער נאָענטסטער צייט ווערט געעפענט אן אבטיילונג פאַר שמיעדעריי און מאַטורינג, א פאַך, וואס ווערט גענומען יודישע פרויען פּרנסה צו ערשטער צייט. א פּראַקטישען אינטערעס טאַקע אויך.

די וועבעריי-אבטיילונג.

פאַר די ווירטשאַפטליכע און דאַרף די שולער רעמאַנט, געוואָרען די ארבייט פון די מעכאַנישע וועב-מאַשינען פון פיל מוסטערען, וועלכע ארבייטען אויס פּלושיגע שטאָפען, פון צוויי ביז דריי און נאָכשלען.

* * *

דערויף איז פאַרגעקומען די איבערגעלעכע פּרעסע-קאָנפערענץ. די פּרעסע-פאַרטרעטער האבען בעקומען ערקלערונגען פון ד"ר איינער, ד"ר ווישניאוועצקי, דיר. לשקיר און ה' פרידריך.

עס שטעלט זיך ארויס, אז דער הויפּט ציל פון לאדזער „ארט" איז

איבערצופיהרען יודען צו דער אינדוסטריע.

ווי וויכטיג גרויס עס איז דער חידוש פון לאדזער יודען זיך צו אינדוסטריאַליזירען בעווייזען פאָלגענדע צאָהלען:

אין פאַרלויף פון די 5 יאהר עקזיסטענץ האבען אין „ארט" זיך אויסגעלערנט אויף טראַפּ-וועבעריי 798 פערזאָן, דערפון האבען געלערנט דאס פאַך 337 מאַן, געענדיגט דעם קורס האבען 129 מאַן; אין דעם טריקאָטאַזש-אבטיילונג (19 מאַשינען) — 1282 אויסגעשולטע, געלערנט האבען 832, די חריטע אינדוסטריעלע אבטיילונג איז די זאַ שוין-שול, וועלכע קאָסט לעת-עתה העכער 5000 דאָלאַר.

די אלע דריי אבטיילונגען גיבען ארבייט בלויז מענער, ספּעציעל גרויס איז די פּראַקטישע אויף דער קראַפּט-וואַרען אבטיילונג.

די פרויען-אבטיילונגען

(האַפט און מאַשין-האַפט, מאַנופאַקטור, וועש-נעהעריי) האט מען איינגעאָרדנט אזוי, אז די קורסען זאָלען דויערן ווייניגסטע צייט. א גרויסער טייל פון די אויסגעלערנטע שילערינס ארבייטען ווייטער שפּעטער פאַר זיך, אדער ארבייטען ביי יענעם. וועהר ניט ארבייטען זיך אַנגען די שילערינס פון מאַגאַזינערים.

א ת"א רעם האט „ארט" זיך אויך פאַראינטערעסירט מיט פאַרבעסערן די לאַגע פון די האַנדווערקער דורך העפען די מדרגה פון דער יודישער מלאכה. צו דעם צוועק זענען געעפענט געוואָרען

קורסען פאַר צושניידעריי.

די רעזולטאַטען זענען זעהר בעפריעדיגענד. איצט שטעהט פאַר א נייע גייע אויפגאַבע, נעמליך: אין שייכות מיט'ן עפענען פון קורסען פאַר לערן-יונגלעך און האַנטווערקער.

לאדזער „ארט" האט רעכט-צייטיג נישט פאַרגעסען ערד-ארבייט, וואס נעהמט דאָרטן און אויפגאַבען. אין דער ערד-ארבייט פאַר שילער און סטודענטן. דער פּלאַן האט זיך נישט אויפגעגעבען. איצט זענען פאַרהאַן נאָר צו א פערמע אין דער ריכטונג.

דער לאדזער גרויס-אינדוסטריעלער ה' אשר קאהן האט צוגעזאַגט אוועקצושענקען אין רשות פון „ארט" 43 מארגעס לאנד און גום „משאַטשעוב" הינטער לאסק. דאָרט וועט איינגעאָרדנט ווערען א גערטנעריי מיט א נשמות-וואַסטער. דער „ארט"-אגראָנאָם ה' שפּאָלפּינער האט זיך שוין באַקענט מיט דעם באַרעך און זענען פאַרהאַן גלעקליכע פּערספּעקטיוון אויף דעם געביט.

דאס פערסאָנעל פון „ארט"

באַשטעהט פון 10 לעהרער אויף א מהלים פון לעהרער דאָלאַר. לויפענדע אויסגאַבען האט מען אין 1924 גערעכנט אויף 23 טויזענד זל. אין 1927 — 50 טויזענד זל. אויפ'ן יאהר 1928 איז פאַרגעזעהן א בודזשעט פון 90,000 זל.

די פּראָגרעס פון די שילער וואַקסט אויך: אין 1924 זענען געווען 60, אין 1927 — 170, אויף 1928 זענען פאַרגעזעהן — 280 שילער. דאס ווערט אויך ביי די אינטענסיווע פאָרשטעלונגען.

די „ארט"-קורסען ענדיגען ביז 500 פערזאָן יעהרליך.

דער מענשען-מאַטעריאַל, וואס לערנט זיך אין „ארט", באַשטעהט פון 40 פּראָצענט קינדער פון קליינהענדלער, 15 פּראָצ. געוועזענע אנגעשטעלטע, 20 פּראָצענט קינדער פון האַנטווערקער, 22 פּראָצ. ארבייטער א. אז. וו. לויט אנ'אנקעטע פון לאדזער „ארט" און וועהר 1927 פּלאַצירען 75% פון די שילער ביי זייערע פאַכען, וואס זיי לערנען אויס.

לויט די יאהרען זענען שילער פון 14 ביז 17 יאהר פאַרהאַן אין די „ארט"-אבטיילונגען בלויז 15%. דער גרעסטער רוב שילער איז אלט פון 25 ביז 45 יאהר.

די שטרעבונג ווערט צו לערנען א מלאכה איז ביי לאדזער יודען זעהר גרויס. די טיר פון „ארט" (וואָלטשאַנסקאַ 23) רוהט נישט א מינוט. קיינמאָל קען מען נישט פאַרשרייבען זיך אויף פאַר-קורסען, קומט מען זיך לאַנגע וואַרטן, צו וואס און צו ווערען עס איז גלייכגילטיג אויסקומען לערנען א מלאכה דעם ווהן, אדער ואמלטער.

אויך אונזערע עלטערע יודישע האַנדווערקער האבען אונז, נעמען אנלאה'ן צעלענגטע, א מעטערס

צו פּערפעקציאָנירן זיך אין די מלאכות.

די פּראָפעסיאָנעלע פאַראייניגונגען בעטען, אז „ארט" זאל עפענען פּעדאַגאָגיש-קורסען. נאַטירליך זענען דער ביז פאַרהאַן שוועריגקייטן, אבער „ארט" טוט אלץ, פאַר נאָכצוקומען די האַנדווערקער. „ארט" וועט פּראָבירן מאַכען עקזאַמען אויפלעגע קורסען פאַר מאַלערס, פריזירערס א. א.

פון וואסערע קוועלען שעפּט לאדזער „ארט" זיינע געלד-מיטלען?

דאַ טוט בעשטאַנד ווערען, אז „ארט" האלט זיך נישט אויף פון אמעריקאַנער געלט-ער. 80 פּראָצענט פון די מיטלען, וואס „ארט" אין לאדז בעקומט, זענען געזאַמעלט דורך דער לאדזער באַפעלקערונג גופא; 15 פּראָצ. פון בודזשעט דעקט די „ארט"-צענטראַלע אין בערלין; 15—14 פּראָצ. ווערט געדעקט פון שולגעלט. דאס איבריגע געלט פליסט ארויס פון זאַמלונגען, טימאַבלה-צוגעזאַגט א. אז. וו. אויף 1928 איז שוין פאַרגעזעהן א רעזערווע פון 30 טויזענד זל.

פון דעם אלעם איז צו זעהן, אז „ארט" איז אנ'אינסטיטוציע פון ערשט-ראַנגיגער וויכטיגקייט; זי פאַרדינט באַלד די וואַרמסטע אונטערשטיצונג פון אלע שיכטען פון דער לאדזער יודישער באַפעלקערונג. יעדער וואס פאַר „ארט" העלפט מיט דער וואַקסענדער פּלאַנונג פון דעם פּראָדוקטיווען יודישען מענש.

דער „ארט-חודש.

דאַרף דערנאָך געלונגען דורכגעפיהרט און וואַרמסטע אונטערשטיצונג פון גאַנצען לאדזער יודענטום!

איז וועמעס אינטערעס?

ווענען פערלענגערן די האנדעלס-צייט פאַר די חגאות.

שוין איז ווידערליך שווער צו פערשטעהן די שטעלונג פון דער גרויסער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, בנוגע דער פראַגע פון פערלענגערן די האנדעלס-צייט'ן פאַר די חגאות.

א פראַגע פון, אַן אַלגעמיינעם כאַראַקטער, וואס איז נוגע דעם וואהל פון דער גאַנצער באַפעלקערונג, בפרט דער קריסטליכער, איז פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין א „קלאַסען-פּלאַטפאָרמע" צווישען דעם אנגעשטעלטען און דעם כלומרשט, מען וויל נישט געבען, אז אַ תּוך זי עקזיסטירט א פּלל, נישט בלויז פון „פאַרדינען" און יודען, נאָר דער עיקר פון צעהנדליגע טויזענדער פאַמיליען-ארבייטער.

ארבייטער און אנגעשטעלטע - געוועזענע, און דער אינטערעס פון דער באַפעלקערונג, אפילו פון א מיל פון אזהר, „רוחה שבת": מען האלט אלעס געזעלשאַפטליכע באַשפּריכען. אזוי ווי א מאָל און אין די וואָכען-שעה'ן, מען ערלויבט צו האַנדלען און צו פערקויפערישע געשעפטס. בפרט דא וואו עס האַנדעלט זיך ווענען אפּגעוואַרעטע די נייע פאַרלעסונג און הויפּטזעכליך דעם מיטלשטאַנד, וועלכער מען ניט מאַכען איינקויפען אין בעשטימטע שעה'ן, געפינט מען אויך די וויסענשאַפטליכע מעגליכקייטען פרי צו באַזאָרגען יעטווערע שטערונג.

דער געווינס פון פערלענגערן האט דער? דער קרעמער טוהר — לא יועיל ולא יזיק, שוין דער פאַרקויפער אליין, ווייל זיינע קונדען קויפען זיך פון די פערמעגליכערע סקלאַדען, וואס האבן צייט אויסצוקויפען די זאַ גוטסטע וואַרע.

ווידער דער קליינער דעטאַליסט איז זעהר מאָל אַנגעוויזען אויף די קניות פון די נידריגערע שיכטען און א פערבאָט צו פערלענגערן ערב די חגאות די האנדעלס-צייט איז עלול איהם צו ברענגען שאָדען.

די פראַגע זענען עקאָנאָמישע בעשטימטע און און דעם לעגאַל? ווייל דעם קליינהענדלער האט נישט כמעט קיין פערדיענסט.

אומס איז זיכער — אז דער פּשוט'ער ארבייטער איז פערזאָרגט צו פערדינען אהן פּראָוויאַנט אויף די חגאות. אפשר, ריכטיגער — ער וועט ניט אליין איינקויפען, נאָר — דורך דער הינטער-טיר.

צי טוט מאן די געזעלשאַפטליכע מאָראַל איינשטימען פאַר זיך אנ'עקזיסטענץ דורך דער „הינטער-טיר"? און צו לאָזט מאן נישט אין אינטערעסע פון דער מלוכה צו פערלייכטערן די אַזוי אויך שטאַרק געפעלשטע קאָנקורענץ?

מיר ווילען האָפען, אז דער שכל הישר וועט הייסט דער זיגען!

מאג. ש. בונין.

טעאַטער און מוזיק.

„ארט".

דאס קליינקונסט-טעאַטער „ארט" מאַכט איצט פאַרבערייטונגען צום דריטען גרויסען פּראָגראַם, וואס וועט זיין א איבערראַשונג פאַר די ליבהאָבער פון א שעהנער און ניט אויפגעפּוצטער מיניאַטור-קונסט.

„גאנג".

היינט איז די פּרעמיערע פון דער גרויסער רעוויו: אין 12 בילדער א. נ. „ד'ר ... פון די ...". אין דער דאָזיגער רעוויו באַטייליגען זיך דער גאַנצער אַנסאַמבל פון „גאנג" מיט דער זינגערין מאַריושאַ ראַבנאַ, אָרליקאָבנאַ און הערץ פּראַש. מוזיק אַגאַטשער, קאַפּעלמייסטער. פּראָפּריע אינטשער לייטונג פון פאַר לעם-מייסטער וואַליינער.

אנא און הײמאַן יאַקובאָוויטש אין פאַביאַניץ.

מיטוואָך שפּילט די יודישע טרופּע פון „פילהאַרמאָניע" מיט אנא און הײמאַן יאַקובאָוויטש אין די הויפּט-ראָלען אין פאַביאַניץ. געשפּילט ווערט די „משלאַ דראַמע „ווייסער חופּה-קלייד".

היינט שפּילט מאזארעוויטש.

דער פּיאַניסט ראָבערט קאָוואַדעוויטש איז בעם היינטיגען טאָג דער שטערען פון די גרעסטע אמעריקאַנישע קאָנצערט-עסטראַדעס. די לאדזער מוזיק-ליבהאָבער וועלען האָבען די געלעגענהייט צו בעוואונדערן זיין שפּילען אויפ'ן היינטיגען קאָנצערט, אויך וועלכען דער קינסטלער וועט אויספיהרען א אינטערעסאַנט פּראָגראַם.

וויינער זאַל „מאַנטייפעל" זאַכאַדניאַ 43.

„אררט"
ארטיסטישער רעווי און קאַמער-טעאַטער
אונטער דער לייטונג: מ. בראָדערזאָן

היינט מאָנטאָג, 9.15 אָוונד
1 פאָרשטעלונג
דאס צווייטע גרויסע פּראָגראַם
די מוזינקע אויסגעגעבן
מוזיק. לייטער: הענעך קאָן.

בילעטען צו בעקומען פון 5 נאָכמ.
שבת פון 1 א זייגער.

וואס טוט זיך אויף דער פּראָווינץ?

ספּעציעלע בעריכטען פאַר'ן „לאדזער טאָגעבלאַט".

אנ'אינטערעסאַנטער אבמאַך צווישען ראוונער מאַנופאַקטוריסטען.

ראוונא. — די מאַנופאַקטור-אויסארבייטונגען פון טשענסטאָכאָווער פּראָווינציעלער פאַבריק „לין-טשענסטאָכאָוויאַנקע" דרינגען אריין, וואס ווערט מעהר און קיין האלין, איבערהויפּט קיין ראוונע אלס זאָנגבערע ארטיקלען פאַר די גרויסע וואַרמיטע און ארבייטער-מאַסען.

דעם דאָזיגען ערפאָלג פון „טשענסטאָכאָוויאַנקע" אין אונזער געגענד האט אבער צו פערדאַנקען הויפּטזעכליך דער פערמיטלונג פון ה' משה כהן, דער פערטרעטער פון דער לאדזער פירמא ווישניאַנסקי, די שטענדיגע אבנעמערין פון „טשענסטאָכאָוויאַנקע".

די פירמע ווישניאַנסקי, האט נישט דערלאָזט שפּעקולירען און איבערוואַרפען די פרייזען פון איהרע סחורות. און צוליב דעם האט איהר שטאַרק בעאונרואיגט די שטענדיגע קאָנקורענץ מצד איניגע אויפ'ן ראוונער מאַנופאַקטור-מאַרק מיט די ארטיקלען פון „טשענסטאָכאָוויאַנקע", ה' מאַקס ווישניאַנסקי איז די טעג ספּעציעל געקומען קיין ראוונא, כדי פערזענליך זיך בעקענען מיט דער לאַגע און אבשטעלען אויף א ראַדיקאַלען אופן די שעדליכע קאָנקורענץ.

זונטאג, דעם 4-טען ד. ח. איז דאַ אבגעהאַלטען געוואָרען א קאָנפערענץ פון ראוונער גרעסטע מאַנופאַקטוריסטען, וועלכע האבען א דירעקטען שייכות צו דער פירמא ווישניאַנסקי אין לאדז און ס'איז אויסגעארבייט געוואָרען א גאַנצע ריי פערפליכטונגען בנוגע דער דערמאָנטער פירמא.

דער ס'וועט עובר זיין אויף די התחייבות בנוגע די פעסטגעשטעלטע מאַקסימום פון טערמין פון אויסגעשטעלטע וועקסלען, ראַבאַט, פּראָצענטען א. ז. וו. ווערט צום ערשטען מאָל בעשטראָפט מיט 1000 זל. לטובת ראוונער וואוילטעטיגע אַנשטאַלטען און אין ערנסטען פאַל פערלירט ער דאס רעכט צו האַנדלען ווייטער מיט „טשענסטאָכאָוויאַנקע", און אלע זיינע וועקסלען וועלען מיט איינמאָל אויסגעשטעלט צום צאָהלען. אלס גאַראַנטיע האט יעדער אונטערגעשריבען א בלאַנקאָ-וועקסעל אויף 10 טויזענד זל., וועלכע וועלען זיין דעפּאָנירט ביי ה' מאַקס ווישניאַנסקי.

דערצו איז נאָך אויסגעוועהלט געוואָרען, אלס אויספיהר-אָרגאַן, א קאָמיסיע פון פאָלגענדע 3 פערזאָן: ה"ה נ. זאַנמייסטער, נ. סאַמועלסאָן (פערטרעטער פון פירמא „נח נאם") און דוד פישער.

בענדין. [טראַמוויי אין זאַגלעמביע] פרייטאג 8 אָווענד איז פון דער טראַמוויי-רעמיזע ארויס דער ערשטער טראַמוויי-וואַגאָן. די „היסטאָרישע" מינוט האבען בייגעוואוינט הונדערטער מענשען, וועלכע האבען מיט גרויס שמחה מקבל פּנים געווען דעם לאַנג-ערוואַרטעטען טראַמוויי. ביז צו דער אלטער סטאַציע האט א גרויסער המון בעגלייט דעם „טייערען גאַסט".

דער פּרייז פאַר בילעטען זאל זיין דער זעלבער, ווי אין די אויטאָבוסען, ד. ה. א בילעט פון בענדין קיין סאָסנאָוויץ וועט קאָסטען 50 גראָשען. צו נעהנטערע סטאַציעס וועלען די בילעטען קאָסטען ביליגער.

[יודישע מאַגיסטראַט-בעאַמטע] מיט עטליכע חדשים צוריק האט דער היגער פּרעזידענט ה' מיכאַל מבטיח געווען, אז ביים אנגאַזשירען פרישע בעאַמטע אין מאַגיסטראַט וועלען אויך צוגענומען ווערען יודען אלס בעאַמטע. די הבטחה איז געבליבען הענגען אין דער לופטן. נייע בעאַמטע זענען צוגענומען געוואָרען, אבער נישט יודישע.

אין צוזאמענהאַנג מיט דעם האט א דעלעגאַציע פון יודישע ראַטמענער מיידער זיך געווענדעט צום פּרעזידענט, וועלכער האט מסכּים געווען מיט דער גערעכטער פאָדערונג און ווידער מבטיח געווען, אז ביי די נייע אנגאַזשירטע בעאַמטע וועט גענומען ווערען אין אַכט דער פערלאַנג פון דער דעלעגאַציע...

[פאַלשע מעדאַלען און דיפּלאָמען] עהער איז געקומען א געוויסער רובינשטיין פון וואַרשוי, וועלכער האט זיך פאָרגעשטעלט, אז ער איז א דעלעגאַט פון די אינטערנאַציאָנאַלע אויסשטעלונגען, וואס קומען פאָר אין פּאַריז, פלאָרענץ א. א. און ער איז בעפולמעכטיגט צו שליסען אפּמאַכען מיט די פירמעס, וועלכע ווילען בעקומען גאָלדענע אדער זילבערנע מעדאַלען און דיפּלאָמען פאַר זייערע אויסארבייטונגען.

קיין נאַאיווע פירמעס פעהלען באמת נישט, און דער „אינטערנאַציאָנאַלער" דעלעגאַט האט בעקומען אין זאַגלעמביע זעהר פיל בעשטעלונגען אויף דיפּלאָמען און מעדאַלען.

דער פּאָליציי איז די צאָהל פירמעס, וואס האבען מיט איינמאָל בעקומען מעדאַלען, געוואָרען פערדעכטיג און נאָכפאָרשענדיג האט זי טאַקי ענטדעקט דעם גאַנצען שווינדעל און דעם דיפּלאָם-פאַבריקאַנט ארעסטירט.

ביים ארעסטירען איז געפונען ביי איהם א גרעסערע סומע פון אינלענדישע און אויסלענדישע וואַלוטעס און 16 גאָלדענע מעדאַלען און דיפּלאָמען.

Lodzer Tageblat № 284 לאדזער טאגעבלאט

דער סאוויעטישער דיפלאמאט.

ליכע לעבען, איז געווען אזוי פורענויות'-דיג, דאס טאג טעגליכע שווער לעבען דער בירגער-קריג האט פערשלונגען אלץ און מען האט זיך זעהר ווייניג אינטערעסירט מיט דער קליינער אויסערליכער פאליטיק און מיט קליינינקע שלום'לעך, וואס א. יאפע האט דאן אנגעפיהרט מיט ליטווי'א, אדער מיט ליטא.

ער איז אבער פארט געווען דער ערשטער דיפלאמאט אין דער קאמוניסטישער רעגירונג.

איהם, דעם שטילען און בעשיידענעם מענשען איז געווען בעשערט צו געבען דעם טאן פאר א נייער פארם פון דיפלאמאטיע, פאר רעוואלוציאנערער דיפלאמאטיע.

איהם איז געווען בעשערט צו זיין דער ערשטער אמבאסאדאר פון דער באלשעוויסטישער רעגירונג און ער האט זיך בעוויזען, ער האט זיך אריענטירט אין יעדער דאזיגער פרעמדער וועלט, פון וועלכער ער האט קיינמאל ניט געחלום'ט.

אלע אלטע רעוואלוציאנערען האבען געחלום'ט וועגען מאכט, לענין, למשל, האט מיט אלע איינצעלהייטען זיך פארגעשטעלט א רעוואלוציאנערע רעגירונג, ער האט זעהר קלאר געוואוסט, צו אויב

(ענדע פון זייט 3).

אזא רעגירונג וועט קומען וועט ער שטעהן בראש, און דאס געמליכע מיט טראצקי'ן, מיט זינאוויעוו'ן און מיט אלע אנדערע פראפעסיאנעלע רעוואלוציאנערע טוער.

אדאלף יאפע האט קיינמאל נישט געחלום'ט וועגען א דיפלאמאטישע קאריערע.

און האט געקענט א יוד, אפילו א רעוואלוציאנער, חלום'ען פון א דיפלאמאטישע קאריערע בכלל און אין רוסלאנד בפרט?

איז איהם זיין דיפלאמאטישע קאריערע ארויסגעפאלען, ווי פון הימעל.

אמת, פיל זענען דורך די קאפריזען פון דער רעוואלוציע געקומען צו קאריערעס, פון וועלכע זיי האבען קיינמאל נישט געחלום'ט, אבער פיל האבען א שיין געטון, א בליק געטון און זענען פערשוואונדען. אדאלף יאפע אבער האט זיך בעפעסטיגט אין זיין נייער קאריערע, דיפלאמאטיע איז געווארען זיין בערוף, זיין פראפעסיע.

אמת, עס זענען באלד אויפגעקומען, אנדערע, פעהיגערע, שארפערע און בריה'שערע סאוויעטישע דיפלאמאטען, עס איז אויפגעקומען דער קלוגער און געשייטער ליטווינאוו, עס איז אויפגעקומען דער אייראפעאיש-עלעגאנטער קראסין, דער פלינקער קאראכאן און פיל אנ-ערע, אבער דער שטילער יאפע איז געבליבען דער שטילער פאטער פון דער „רויטער דיפלאמאטיע".

ער האט דעם אנהויב, דעם סאמע שווערען אנהויב דורכגעמאכט; א סאוויעטישער אמבאסאדאר האט נאך נישט געקענט געבען אזעלכע רייכע און אריסטאקראטישע סוארע'ס, ווי קראסין האט געגעבען אין פאריז. סאוויעטישע דיפלאמאטיע אטאשע'ס זענען נאך ארומגעגאנגען אין לעדערנע רעקלאך און אין שטיוול און האבען אויסגעזעהן מוראדיג רעוואלוציאנער.

אדאלף יאפע האט אנגעהויבען די סאוויעטישע דיפלאמאטיע אויף א פאלקסטימליכען שטייגער, אבער פאר דער קורצער צייט איז זי געווארען אריסטאקראטיש, יעדער סאוויעטישער בעאמטער אין אויסלאנד זעהט אויס אזוי ווי א דענדי, ווי א פאריזער בולווארדיע, אדער ווי אנ'אפערען-טענאר.

פאר די צעהן יאהר איז די סאוויעטישע דיפלאמאטיע געווארען אריסטאקראטיש און אדאלף יאפע'ס שטערען האט זיך אנגעהויבען אויסצולעשען.

די לעצטע יאהרען איז ער פערדונקעלט געווארען פון אנדערע אויפגעהענגטע דיפלאמאטישע שטערנס.

אין דער לעצטער צייט איז ער שוין כמעט אין גאנצען פערגעסען געווארען.

ער איז געווען א פיקאנטע געשטאלט, א שטיקעל סענסאציע מיט צעהן יאהר צוריק; א יוד, א רוסישער יוד, איינער פון דעם דערשלאגענעם יודישען מיטעלשטאנד איז א דיפלאמאט!

די פיקאנטקייט איז אריבער, די סענסאציע איז אפגעקיהלט געווארען און מען האט אנגעהויבען צו פערגעסען איהם.

איך האב איהם צוויי מאל צופעליג געזעהן.

ער האט אויסגעזעהן, ווי מיליאנען אנדערע אינטעליגענטען. איהר בעגעגענט זיי אין דער גאנצער וועלט אין די טויזענדער.

אביסעל ווייכקייט אין בעוועגונג, א ביסעלע טרויער אין די אויגען, אביסעלע אפאטיע אויף דעם געזיכט — פון אלדאס גוט צו ביסעלעך, קיין שטריך איז נישט צו-שניידיג און נישט צו-אויפפאלענדיג.

און עפעס א פרעמדער, א זעטיגער איז ער געווען אין דער מחנה פון די נייע הערשער. אלע עפעס אזעלכע זיכערע, אזעלכע הארבע, אלע טומעלדיגע, עפעס האלטען זיי כסדר אין מיטען פון א הויסער דעבאטע, עפעס זענען זיי גרייט צו ארייננפאלען איינע די אנדערע אין די גרויסע און צושויבערטע משופרינעס, אלע בראווירען עפעס מיט פאלקסטימליכקייט און מיט האמעטנער פשטות, און ער א גוטמוטיג-ברוגז'דער אינטעליגענט, א אינטעליגענט, אויף א פויערשען יריד.

דאס איז רעוואלוציע; אט שטעהט צו צו איינעם און הייסט איהם אָהן א פארוואס ווערען א דיפלאמאט און ער ווערט עס.

א גוואלדיגען כח האט די דאזיגע פאדאם רעוואלוציע, מיט איהר כח און מיט איהר פשוטקייט איטפעט איז אדאלף יאפע געווארען א דיפלאמאט.

אין מאסקווע האט מען זיך אין די יודישע קרייזען געוויצעלט, ווען צוויי יודען פון פערשידענע מדינות זענען געזעסען און איינגעטהיילט די גרענעצען פון צוויי מלוכות; דאס איז געווען דער אלטער ש. ראזענגולץ, האט האט פערטראטען די קליינע ליטע און א. יאפע וואס האט פערטראטען גרויס-רוסלאנד.

מען האט איבערגעגעבען, אז די צוויי יודען דינגען זיך שטארק, אזוי שטארק, אז עס איז א ספק צי זיי וועלען אמאל דורכקומען.

אויב אין דעם איז פארהאן עפעס קאָמישעס איז עס בנוגע דעם יודען, וואס האט פערטראטען דאס קליינינטשקע ליטע, ער איז ארויסגעקראכען פון דעם לאנד, פאר וועלכען ער האט זיך איינגעשטעלט. א. יאפע האט כמעט געדינגט א לאנד, וואס האט איהם געהאלטען טייער ביז דער לעצטער מינוט פון זיין לעבען.

עס איז דאך געווען א צו גרויסע אנשטרענגונג פאר'ן שטילען א. יאפען.

זיין טראגישער זעלבסטמארד בעווייזט עס.

א באנקעט לכבוד מאקסא נארדוי אין בודאפעסט.

בודאפעשט. (י.ט.א.) אין צוזאמענהאנג מיט דער ערעפענונג פון דער בילדער-אויסשטעלונג פון מאקסא נארדוי אין בודאפעשט האט די ציוניסטישע ארגאניזאציע אין אונגארן אצנגעארדענט א גרויסען קרן-באנקעט לכבוד דער טאכטער פון פערשטארבענעם גרויסען ציוניסטישען פיהרער. דער באנקעט איז געווען אנ'אויסדרוק פון אנערקענונג פאר דר. מאקסא'ס טרייהייט צום ציוניזם און איז געווען גלייכצייטיג אַ הידמעה דעם אנדענקען פון איהר גרויסען פאטער.

לעטשניצע
17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אהענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, מעקען-שמעלען, קינסטליכע בערגזאַוער-בעשטראהלונגען, אימפונגען געגען שקארלאטינע.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאך איך בעקאנט מיינע ג' געסט, דאס איך האב איבערגעטראגען מיין פענסיאנאט און רעסטאראן אין זאמאפאנע פון Hotel „STILL" אין Hotel „WANDA"
קאמפלעטע צימערן מיט ווערענדעס. גוטע בעדינונגען. רעעלע בעהאנדלונג.
מיט אכטונג H. Zinger

VIS
האלב
בחנם!
נאקטען לאזען זיך ניט בעשטרייטען!
וועלענדיג געבען די מעגליכקייט די ברייטעסטע שיכטען פון אונזער שטאט און אומגעגענד צו בעקליידען זיך מיט אונזערע רעמאנטירטע אויסארבייטונגען, האבען מיר בעשלאסען אויף די קומענדיגע חגאות אויסצופערקויפען
פאר [illegible]
6000 שיך
60% ביליגער
ווי די נארמאלע פרייזען!
דאמען-שיך פון זל. 19.50
מענער-שיך 29.50
נוצט אויס די געלעגענהייט ווי לאנג דער זאפאס איז דא
די צייט איז קורץ
„VIS" Piotrkowska 63.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od wtorku d. 6. do poniedz. d. 12. grudnia wł.
DLA DOROSŁYCH
Komedja w 10-ciu częściach
Płomienna noc
W roli głównej:
LAURA LA PLANTE
Nad program: Kształtowanie się wybrzeża i życie w morzu
DLA MŁODZIEŻY:
Komedja w 8-miu aktach
Pat i Patachon
jako Miljarderzy
Nad program: Obraz wybrzeża morskiego i połów krabów.
Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60, III—30 gr. dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

צאהנארצט
Juljusz Olszaniecki
נעמט אן פון 11—2 בטאג. און פון 7—8 אוונט. אויסשליסליך כירורגישע בעהאנדלונגען און צאהן-בעזייטיגונג.
צעגעלניאנא 57 — טעל. 61-40.

דרוקזאכן
אלערליי
ווערען שנעל און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיגט.
סלעפסידרעס (מאדערס-אנצייגענע) ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

לעזט אויפמערקזאם!
נאך א פולשטענדיגער רעארגאניזאציע פון מיין ווערקשטעל, עמפפעהל איך די ג' קונדשאפט פון אייגענער אויסארבייטונג אין
א גרויסער אויסוואהל
געבעטע שטיהל
געדעקט מיט לעדער, גאבעלין, מאראקא, זייד, ווי אויך גאבעלין און זייד.
קאזעטקעס, מאטראצען
פון פערשידענע טערסען, טישען און טישלער (קאנאלען) נאנדאלקעס אטאמאנס אלעס לויט פאריזער מאדעלען פון עכט טרוקען האלץ. לאנגטערמינינע גאראנטיע.
צוגענגליכע פרייזען און בעסטע בעדינגונגען.
בעפאר איהר קויפט, בעט איך אונטערטעניגסט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אכטונג
י. ז. וואַיטשעכאווסקי
10 נאוואמיעסקא 10

א יונגעל
ביי א היטעל-מאכער ווערט געזוכט.
„KORONA" פיעטריקאווער 45.

אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם!
בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש.
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אנגעלעהענהייטען זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא
17 פעטריקאווער 17
2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטען לויט'ן אוסטאוו, קלאזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, קאסאציעס, אדוואלאציעס, רעקורסען ווערען געפיהרט אין קאמיסאריאט-רושאנדע, ביטעס ווענען דירה אין אורושאנד-ראזיעמטשי און אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, פעטיציען, אאז. מעמאראנדומס, אינטערצעסיעס, אקטען דאראוויזנעם, קארנע כפראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
רעכטס-קאנסולענט י. מאנעלא
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

ניעס פאר לאדז! ניעס פאר לאדז!
בעקאנטמאכונג!!!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, דאס די פעראייניגטע קאלעגיום פון פאטאגראפען-אנגעשטעלטע האט דערעפענט א ספעצ. ווערקשטעל פון
פערגרעסערונגס-בילדער
דער, וואס בעזיצט א פאטאגראף, מעג עס זיין אפילו ווי אלט און צושאגדען, ווערט אויסגעפיהרט א ארגינעל פארטרעט רעטושירט די גרויס 35X45 צום ביליגען פרייז
נאר פאר 8 זל. א שטיק.
אום צו בעקענען אונזער ארבייט, מאכען מיר א פראבע-פארטרעט, פון די זעלביגע גרויס און צום פרייז
נאר פאר 3 זל. א שטיק.
עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי אויפנאהמען אין דער שטאט, וועלכע עס נעמט נאר אריין דער פאטאגראפען-אומפאנג.
קומט און איבערצייגט אייך!
פעראייניגטעס קאלעגיום פון פאטאגראפען-אנגעשטעלטע
לאדז, קאנסטאנטינער 33, פראנט צווייטען שטאק.
בעמ.: די אנשטאלט איז עפען טעגליך פון 9 ביז 7 אוונט.

א גרויס לאקאל
אין פון זעקס צימערן פראנטירט צו פערמיטען
עס קען נוצען אויך א סחורה-לאגער אדער פאבריק.
זיך צו ערקונדיגען ביי ה. י. פערעל, פולנאצנא 5.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט".

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליטעט: הויט, האר און ווענערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 5—9 אוונט.
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.

פאר 12 זל.
לערנט איהר אויס
טאנצען
פאר אנפאנגער הייבט זיך אן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש. איינשרייבונגען אין דער טאנץ-שולע פאלודניאווא 10.
מיט אכטונג ד. פרידוואלד.

פערלאג גאלדפארב, ווארשא
עס געפינען זיך אין דרוק און אין די נעהנסטע טעג ערשיינען צוויי ביכער פון לאדזער שריפטשטעלער
ישראל רובין.
„די גאס" ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען 320 זייטען, פרייז 6,50 זלאטיס
„אונטער'ן פלויט פון דער וועלט"
לידער, פראזע-אויסגאבע, צום פרייז 2 זלאטיס.
מיט בעשטעלונגען צו ווענדען זיך:
Wydawnictwo Goldfarb, Warszawa Szczęśliwa 3.

1928 פאטענטען אויפ'ן יאהר 1928
בעזארגט אמשנעלסטען דאס רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא
„ארגוס" 36 זאכאדניא 36
פראנט, פארטער.

שרייבען
שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער
קאליגראף ל. בערמאן
אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט א יודישען בריף דעם וואס קען גארנישט. זאוואדזקא 19 פר. 1 שט.

ווייכטיג פאר דאמען!
נאר פאר 2.50 זל.
מאכט איך די לעצטמאדיגסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע פון די פלעסטעסטע היטע אימפערארבייט איך אויך אויפגעפרישנט. געדענקט די אדרעס!
28 זאחאדזקי 28
אין הויף, 2-טען שטאק, ליוקס פארטער. בעמ. מאכט איך שיפאן-וועלור- סאמעט- און פילץ-היטע אין אלע קאלירען און פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג. דער פרייז איז נאר 7 זל. אויף א קורצער צייט.
„TOLA"

פוילישע שפראך
ווירד ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט
צו ערפאהרען וואסאדניא 29, וו. 3.

אבאנעמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, איינגלאנד און אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מ"ל. פעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייטאג 18. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—ביז 50% טייערער. פון די פרייזען ווערט ניט אפגעגעבן קיין ראבאט.

Redaktor wydawca B. Hamburski. Tłocznia: B. i M. Hamburski w Łodzi. Piotrkowska 16a